

The Representations of 'Offenders' in Legal Inscription on Thief's Characters

ภาพแทน “ผู้กระทำผิด” ในจารึกกฎหมายลักษณะโจร

Saowarose Monwiset*

Debi Jaratjarungkiat

เสาวรส มนต์วิเศษ*

เทพี จรัสรุ่งเกียรติ

Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding author*

e-mail: m.saowarose@gmail.com

Received 31-03-2020

Revised 02-02-2021

Accepted 14-07-2021

Abstract

This article aims to investigate the relationship between language and the representations of offenders in Thai law. The data elicited is from the legal inscription on thief's characters (Sukhothai Stone Inscription XXXVIII), inclusive of eight sections. The results show that the content structure of the Legal inscription on thief's characters is divided into two sections: preamble and principle provisions. The analysis of principle provisions reveals the two cases of the law, which are offences relating to religion (equanimity) and offences against property (theft). To convey the meaning, the creator of the legal inscription has used two language strategies, which are word choice and sentences. According to the “linguistic devices” analysis, the representations of offenders in the legal inscription on thief's characters can be divided into four types: 1) an offender as an individual who is unafraid of the monarchy, 2) an offender as an individual who is unafraid of laws, 3) an offender as a dangerous individual, and 4) an offender as an accessory. Finally, there are several social and cultural factors influencing the language used to represent an offender in Thai law, especially religion, and the political models during the Sukhothai period.

Keywords: representation, offender, legal discourse, legal inscription on thief's characters, Sukhothai Stone Inscription XXXVIII

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทน “ผู้กระทำผิด” ที่นำเสนอผ่านวาทกรรมกฎหมายไทย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากจารึกกฎหมายลักษณะโจร (ศิลาจารึกหลักที่ 38) ซึ่งมีเนื้อหากฎหมายทั้งสิ้น 8 มาตรา ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างเนื้อหาของจารึกกฎหมายลักษณะโจรประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1) บทนำก่อนเข้าสู่บทบัญญัติกฎหมาย (มูลเหตุในการชำระกฎหมาย) และ 2) บทบัญญัติกฎหมาย ซึ่งเนื้อหาสำคัญกล่าวถึงลักษณะการกระทำซึ่งถือเป็นความผิด 2 ประการ คือ ความผิดฐาน “อุเบกษา” (อุเบกษา) และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (การลักทรัพย์) วาทกรรมกฎหมายในศิลาจารึกหลักนี้ใช้กลวิธีทางภาษา 2 กลวิธีหลัก ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์และการใช้ประโยคเพื่อสื่อความหมาย เมื่อวิเคราะห์ “กลวิธีทางภาษา” ทำให้เห็นการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์ 2) ผู้กระทำผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย 3) ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย และ 4) ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด โดยภาพแทนผู้กระทำผิดเหล่านี้ถูกประกอบสร้างผ่านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ อิทธิพลของศาสนา และรูปแบบการเมืองการปกครองในสมัยสุโขทัย

คำสำคัญ: ภาพแทน ผู้กระทำผิด วาทกรรมกฎหมาย จารึกกฎหมายลักษณะโจร ศิลาจารึกหลักที่ 38

บทนำ

ปกติเรามักแบ่งคนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คนดีและคนเลว ลักษณะความเป็นคนดีหรือเลวในวรรณคดีของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป บางสังคมเพียงพูดจาหยาบคาย ไม่มีมารยาท ไร้กาลเทศะก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นคนเลว ด้วยเพราะมีความประพฤติเลวในสายตาผู้อื่น แต่กับบางคนแม้ฆ่าคนตายก็ยังไม่ถูกตัดสินว่าเป็นคนเลว ด้วยเหตุผลว่าเป็นการกระทำโดยประมาท เช่น ขับรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือเป็นการกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นเพชรฆาต เป็นต้น

คนดี คนเลว ความดี ความชั่ว ความถูกต้องและความผิด เป็นสิ่งที่ตัดสินด้วยความยุติธรรมได้ยาก สังคมจึงต้องมีเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินนั้นคือ “กฎหมาย” แต่กระนั้นบางครั้งสังคมก็มีการตั้งคำถามว่า “กฎหมาย” เป็นเครื่องมือที่ใช้ตัดสินคนอย่างยุติธรรมจริงหรือ แท้จริงแล้วกฎหมายมีมุมมองเกี่ยวกับผู้กระทำผิดอย่างไร กฎหมายแต่ละฉบับแต่ละสมัยอาจมีมุมมองเกี่ยวกับความถูกต้องแตกต่างกันด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ ส่งผลให้คนในแต่ละสังคมแต่ละยุคสมัยมีมโนทัศน์เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดและผู้กระทำผิดแตกต่างกันได้

ในสังคมอังกฤษช่วงสมัยหนึ่งประชาชนมองว่า “โจร” หรือ “อาชญากร” เป็น “วีรบุรุษ” มีการสร้างตำนานหรือเรื่องเล่าขานเกี่ยวกับโจรว่าเป็น “โจรของประชาชน” เนื่องจากโจรผู้นั้นนำทรัพย์สินที่ปล้นได้มาแบ่งแจกจ่ายให้ชาวบ้านที่มีฐานะยากจน ตรงกันข้ามกับภาครัฐที่มีทัศนคติต่อ “อาชญากรรม” และ “อาชญากร” ในเชิงลบ คือมองว่าเป็น “สิ่งที่ไม่พึงปรารถนา” ต้องมีการควบคุมให้น้อยลงจนถึงขั้นกำจัดให้หมดไป เช่นเดียวกับกรณีของสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นยุคที่สยามกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ตามแบบประเทศตะวันตก ทั้ง “อาชญากรรม” และ “อาชญากร” ถือเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ที่รัฐต้องควบคุมให้มีน้อยลงหรือกำจัดให้หมดไป (Kraipakorn, 2016)

Sue Titus Reid (1997 cited in Kraipakorn, 2016 : 113) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันชี้ให้เห็นว่า ความหมายของ “อาชญากรรม” มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ในสังคมตะวันตกก่อนที่จะมีการบัญญัติกฎหมายอาชญากรรมและกฎหมายแพ่งนั้น “อาชญากรรม” หมายถึง ‘การกระทำที่ต่อต้านพระมหากษัตริย์’ แต่หลังจากมีการใช้กฎหมายอาชญากรรมและกฎหมายแพ่ง ความหมายของ “อาชญากรรม” ก็เปลี่ยนไป ไม่ได้เน้นให้เห็นว่าเป็นการกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ดั้งเดิม หากแต่หมายถึง ‘การกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต การทำร้ายร่างกายและจิตใจผู้อื่น และการละเมิดทรัพย์สินผู้อื่น’ ด้วยเหตุที่แนวคิดในการบัญญัติกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ในด้านตัวบทกฎหมาย จากการศึกษาเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่าในคัมภีร์มานวธรรมศาสตร์หรือที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จักในชื่อ พระมนุธรรมศาสตร์ของอินเดีย มีการกล่าวถึงลักษณะของผู้ที่ต้องถูกพระราชาลงทัณฑ์ไว้ว่าเป็น “ผู้ทำบาป” “ผู้กระทำการอันรุนแรง” และเป็น “โจร” ดังความว่า “พระราชาก็จักทรงเป็นผู้บริสุทธิ์โดยการควบคุมผู้ทำบาป...” “พระราช...ต้องไม่ละผู้กระทำการอันรุนแรงเลยแม้สักขณะ” “โจรพ้นผิดก็เพราะถูกลงโทษหรือได้รับการปลดปล่อย แต่หากพระราชไม่ลงโทษโจร พระองค์ย่อมมีความผิดฐานเป็นโจรเสียเอง” (The Ordinances of Manu, 1891 cited in Changkhwanyun, 1986 : 38) ส่วนในพระธรรมศาสตร์ของพระฤษีมนูหรือที่คัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษามอญอันเป็นต้นแบบกฎหมายโบราณของไทย ผู้วิจัยพบการกล่าวถึงลักษณะของผู้ที่ต้องถูกลงโทษว่าเป็น “หญิง” ที่มัวเมาในกิเลส 5 ประการ ได้แก่ มัวเมาในทรัพย์ มัวเมาในเครื่องประดับ มัวเมาในอาหาร มัวเมาในความอยากได้อะไรก็มี และมัวเมาในชาย ดังความว่า “... อิตถิ อีมา ปัจจ หณฺฑิที่มัวเมา 5 ประการนี้ สมฺภาเทเต น ชเหยย ลงโทษได้ ทั้งไม่ได้” (The Manu Dharmasastra in Mon versions, 1996 : 116) แตกต่างกับในตัวบทกฎหมายโบราณของไทยอย่างศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรที่ในการศึกษาเบื้องต้น (ศึกษาจากการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิด) ผู้วิจัยไม่พบการพูดถึงผู้กระทำผิดว่าเป็นคนบาปเช่นในมานวธรรมศาสตร์ และไม่พบลักษณะการเน้นว่าผู้กระทำผิดเป็นผู้หญิงดังในคัมภีร์พระมนุธรรมศาสตร์ฉบับภาษามอญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายแต่ละฉบับที่มีการนำเสนอลักษณะการกระทำที่ถือเป็นความผิดแตกต่างกัน จะมีการเลือกใช้คำในการบัญญัติกฎหมายแตกต่างกัน และสื่อให้เห็นลักษณะของผู้กระทำผิดกฎหมายแตกต่างกันตามไปด้วย

ในส่วนของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการออกกฎหมายบังคับใช้แล้วหลายฉบับ ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายแล้วหลายครั้งด้วยเพราะปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย และในการชำระกฎหมายแต่ละฉบับสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายได้อย่างเด่นชัดก็คือการเปลี่ยนแปลงด้านการเลือกใช้ศัพท์ในการบัญญัติกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น ในกฎหมายตราสามดวง (ซึ่งเป็นกฎหมายในยุคเดียวกันกับจารึกกฎหมายลักษณะโจร) มีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่ระบุพฤติกรรมกระทำร้ายอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายพฤติกรรมการกระทำ

ความผิดเป็นจำนวนมาก เช่น ใช้คำว่า “โจร” “ผู้ร้าย” “คนร้าย” “ผู้พันแทง” “โจรปล้นสดมดีชิง” และ “ผู้ทุบตีฆ่าฟัน” อ้างถึงผู้กระทำผิด และบรรยายพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดว่าเป็นการ “ฆ่า...ตาย” “พันแทง” “ตี” “ด่า” หรือ “(ทำให้) เจ็บปวด” ซึ่งผู้กระทำผิดโดยเฉพาะในความผิดอุกฉกรรจ์เช่นการฆ่าคนตายหรือการทำลายพระพุทธรูป กฎหมายระบุให้ลงโทษประหารชีวิต (“ให้ฆ่า...ให้ตายตกไปตามกัน”) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้ชดใช้กรรมที่ตนได้กระทำให้ไป (“ใช้บาปมันจงล้างแล้ว”) ซึ่งเมื่อพิจารณาการเลือกใช้ศัพท์ในกฎหมายตราสามดวงประกอบกับลักษณะของสังคมวัฒนธรรมในสมัยอยุธยาที่ประชาชนส่วนใหญ่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา สังคมมีการปกครองในระบอบกษัตริย์ อำนาจอธิปไตยอยู่ที่พระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว กล่าวคือพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจตุลาการด้วยพระองค์เอง ภายใต้หลักการปกครองที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ จึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อหลักศาสนา (พุทธ)” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดเป็นคนบาป” ซึ่งจำเป็นต้องถูกลงโทษตามกฎหมายเพื่อ “ชดใช้กรรม” ที่ได้กระทำให้ไป

ในสมัยรัตนโกสินทร์ คือตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เป็นต้นมา กฎหมายไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก สังคมไทย (สยาม) ในสมัยนั้นได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบคิดของคนในสังคมอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภายหลังประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา รูปแบบภาษากฎหมายของไทยเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน จากที่เคยใช้ถ้อยคำสำนวนในเชิงพรรณนาโวหารแบบกฎหมายตราสามดวงในสมัยอยุธยา เปลี่ยนมาเป็นการใช้สำนวนภาษาที่สั้นและกระชับมากขึ้น การเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดเกือบจะไม่มีลักษณะการแบ่งแยกชนชั้นหรือการแสดงน้ำเสียงที่สื่อว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลอันตราย (เป็นคนไม่ดี มีพฤติกรรมกระทำร้าย) แฝงอยู่เช่นในกฎหมายตราสามดวง แต่จะเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกระทำผิดตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาว่า “ผู้กระทำผิด” หรือ “ผู้กระทำความผิด” แทน นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า “ผู้ใด” ซึ่งเป็นสรรพนามแบบไม่ระบุตัวบุคคลเป็นคำแทนผู้กระทำผิดในจำนวนที่มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายในยุคก่อนหน้า สอดคล้องกับการรับแนวคิดเรื่องสิทธิของบุคคลจากสังคมตะวันตกเข้ามาในสังคมไทยมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาลักษณะการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ประกอบกับการที่ประชาชนให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในสังคม อันเนื่องมาจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าหมายถึง “การกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

การศึกษาการเลือกใช้คำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดในกฎหมายไทยในเบื้องต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้จะเป็นกฎหมายของชาติเดียวกันแต่ถ้าเป็นกฎหมายที่เขียนขึ้นในยุคสมัยที่ต่างกัน มีแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำที่ถือเป็นความผิดแตกต่างกัน ก็จะมีวิธีการเลือกใช้ศัพท์ในการเขียนบทบัญญัติกฎหมายแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของการเลือกใช้ภาษาในวาทกรรมกฎหมายนี้ส่งผลถึงการนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจรเพื่อหาคำตอบว่าผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายสมัยสุโขทัยมีภาพความคิดเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในสังคมอย่างไรและเหตุใดจึงต้องตรากฎหมายฉบับนั้นขึ้นมา

ขอบเขตการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายไทยเฉพาะในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร¹ โดยในการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลด้านตัวบท ได้แก่ ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร และ 2) ข้อมูลบริบทสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ศีความและ

¹ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย” ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษาจากตัวบทกฎหมายจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ จารึกกฎหมายลักษณะโจร กฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

เผยแพร่กฎหมาย เมื่อศึกษาข้อมูลทั้ง 2 ประเภทแล้วจึงนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์การประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏในจารึกกฎหมายลักษณะโจรและนำเสนอเป็นบทความวิจัย

ในบทความนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการศึกษาข้อมูลปริบทก่อนเป็นลำดับแรกเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะสังคมในอดีตพอสังเขป จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านตัวบทซึ่งเป็นผลการศึกษาทวิทางภาษาที่สื่อภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจรอย่างละเอียด

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้แนวคิดเรื่องภาพแทน (Representation) ของ Hall (2007) เป็นแนวทางในการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

“ภาพแทน” (Representation) หรือที่บางคนเรียกว่า “ภาพตัวแทน” หรือ “ภาพเสนอ” คือ กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษา (สัญลักษณ์) เพื่อนำเสนอภาพของสรรพสิ่งที่อยู่ในความคิด

แนวความคิดเรื่อง “ภาพแทน” ของ Hall (2007) พัฒนามาจากแนวคิดที่ว่า ภาษาคือการประกอบสร้างความหมาย (Constructionist approach) กล่าวคือในกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างภาษากับความหมาย Hall ปฏิเสธความเชื่อที่ว่าความหมายดำรงอยู่ในสรรพสิ่งในโลกความจริง และความเชื่อที่ว่าผู้เขียนหรือผู้พูดเป็นผู้กำหนดความหมายในภาษา แต่ Hall เห็นว่า “สิ่งต่าง ๆ ไม่มีความหมายใด ๆ ในตัวเองจนกว่าเราจะเป็นผู้ประกอบสร้างความหมายต่อโลกรอบตัวและสื่อสารเกี่ยวกับโลกที่มีความหมายนี้กับผู้อื่น” (Things don't mean: we construct meaning, using representational systems – concepts and sign) ดังนั้น “ภาพแทน” (Representation) จึงเป็นการผลิตสร้างความหมายโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ (ภาษานับเป็นสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง) เป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงความคิด (concepts) กับระบบสัญลักษณ์ (sign) เข้าด้วยกัน หรือก็คือการนำเสนอความคิดหรือภาพในความคิดผ่านระบบสัญลักษณ์นั่นเอง

ในระบบการนำเสนอภาพแทน (systems of representation) จะมีกระบวนการเกิดขึ้น 2 ระดับ ระดับแรกคือระดับของการนำเสนอภาพแทนในใจ (mental representation) เป็นการพยายามตีความความจริงรอบตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการกลั่นกรองสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวให้เป็นความรู้หรือความคิดหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ (ในระบบความคิด) และระดับที่สองคือระดับของการนำเสนอภาพแทนออกสู่ภายนอก เป็นการสื่อสารความคิดหรือความรู้ที่อยู่ในหัวออกมาให้ผู้อื่นรับทราบโดยใช้ระบบสัญลักษณ์หนึ่ง ๆ เช่น ภาษา เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนของการสื่อสารภาพแทนในความคิดออกไปให้บุคคลอื่นได้รับรู้คือขั้นตอนที่เราถ่ายทอดภาพที่เรา “ได้เห็น รับรู้ และจดจำไว้” โดยเลือกใช้ “ภาษา” หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการอ้างถึง อธิบาย หรือพรรณนาให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ

กระบวนการการนำเสนอภาพแทนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในระบบของการนำเสนอภาพแทนมีขั้นตอนที่ทำหน้าที่กลั่นกรอง “ความจริง” อย่างน้อยสองระดับ คือ 1) การกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงความรู้ความคิดในหัวของมนุษย์ และ 2) การกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงนำเสนอความรู้ความคิดออกสู่ภายนอกผ่านระบบสัญลักษณ์เช่นภาษา ดังนั้นการนำเสนอภาพแทนจึงมิได้เป็นเพียงการใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดหรือนำเสนอภาพในความคิดเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการประเมิน การตัดสินคุณค่าและการให้ความหมายแก่สิ่งที่นำเสนอโดยภาพแทนนั้นด้วย

การศึกษาเรื่อง “ภาพแทน” เป็นแนวทางการศึกษาที่มีมานานแล้ว ประเด็นสำคัญในการศึกษาภาพแทนโดยเฉพาะในปริบทการศึกษาวัฒนธรรมคือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพแทนกับโครงสร้างอำนาจในสังคม โดยทั่วไปมักเป็นศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนชายขอบหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจทางสังคมน้อย เช่น ชนกลุ่มน้อย วัยรุ่น โสเภณี ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ กลุ่มคนรักร่วมเพศ (Panpothong, 2013) เพื่อทำให้เห็นว่าวาทกรรมต่าง ๆ นำเสนอภาพให้แก่คนเหล่านั้นอย่างไรและเพื่ออะไร แต่สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาพแทนของ “ผู้กระทำผิดกฎหมาย” ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าสามารถจัดให้คนกลุ่มนี้เป็นหนึ่งในกลุ่มคนชายขอบของสังคมได้เช่นกัน เนื่องจากปัจจุบันยังมีคนในสังคมบางส่วนที่ยังไม่ยอมรับ เชื่อถือ หรือไว้วางใจ “กลุ่มคนผู้กระทำผิดหรือเคยกระทำผิดกฎหมาย” ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นเสมือนกลุ่มบุคคลที่ไร้ตัวตน ไร้คุณค่า ถูกมองว่าเป็นบุคคลอันตราย

และไม่สมควรคบค้าสมาคมด้วย แม้ว่าบุคคลผู้กระทำผิดนั้นจะถูกกฎหมายลงโทษและพ้นสภาพการเป็นผู้กระทำผิด กลับออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ การที่ “กฎหมาย” เป็น “กฎเกณฑ์ที่กำหนดความประพฤติของบุคคลในสังคมซึ่งบุคคลจะต้องปฏิบัติตามหรือควรปฏิบัติตาม มิฉะนั้นจะได้รับผลร้ายหรือไม่ได้รับผลดีที่เป็นสภาพบังคับโดยเจ้าหน้าที่ในระบบกฎหมาย” (Maneeepakorn, 2007 : 48) การศึกษาเรื่องภาพแทนผู้กระทำผิดใน “วาทกรรมกฎหมาย” หรือในที่นี้ก็คือ “ตัวบทกฎหมาย” จึงมีความสำคัญและแตกต่างกับการศึกษาภาพแทนในวาทกรรมชนิดอื่น เพราะวาทกรรมกฎหมายมีลักษณะเป็นการตัดสินคนด้วยภาษา บทบัญญัติกฎหมายส่งผลกระทบโดยตรงต่อสวัสดิภาพของชีวิตของคนในสังคมที่ใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ กล่าวคือ “กฎหมาย” สามารถทำให้ “คนธรรมดา” กลายเป็น “ผู้กระทำผิด” และต้องถูกกฎหมายลงโทษได้ นอกจากนั้นภาพแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับหนึ่ง ๆ ซึ่งมีการประกาศใช้บังคับควบคุมในสังคมก่อนยังมีส่วนในการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำผิดในกฎหมายฉบับถัดไปด้วย

เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวาทกรรมในเชิงภาษา ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีทางภาษาศาสตร์มาวิเคราะห์ตัวบทกฎหมาย ร่วมกับการวิเคราะห์ปริบททางสังคมวัฒนธรรมเพื่อศึกษากระบวนการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดในวาทกรรมกฎหมายไทย อย่างไรก็ตามเนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารโบราณจึงทำให้มีข้อจำกัดบางประการในขั้นตอนการศึกษา กล่าวคือ ทั้งในขั้นตอนของการศึกษาตัวบท (text) ที่เป็นการศึกษาเอกสารโบราณ และการศึกษาปริบท (context) ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพสังคมวัฒนธรรมในอดีต ผู้วิจัยทำได้เพียงศึกษาข้อมูลปริบทต่าง ๆ ผ่านเอกสารหลักฐานที่มีการจดบันทึกไว้เท่านั้น และในการศึกษาเกี่ยวกับภาพแทน ผลการศึกษาที่ได้จะไม่ใช่วิธีการตัดสินความจริงเท็จที่เกิดขึ้นในสังคมดังเช่นการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ หากแต่เป็นการศึกษาเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อหาความเป็นไปได้ขององค์ประกอบที่ก่อปรสร้างขึ้นเป็นวาทกรรมกฎหมาย เพื่อให้ให้เห็นว่าภาพแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายเป็นอย่างไรและเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นเท่านั้น

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

กฎหมายในยุคลสุโขทัยเท่าที่มีหลักฐานปรากฏในปัจจุบันมี 3 เรื่อง ได้แก่ ศิลาจารึกหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง ศิลาจารึกหลักที่ 38 จารึกกฎหมายลักษณะโจร และมังรายศาสตร์หรือกฎหมายพระเจ้ามังรายซึ่งเป็นกฎหมายของอาณาจักรล้านนา แต่ในงานวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์ภาพแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรเท่านั้น

“ศิลาจารึกหลักที่ 38” หรือตามที่นักวิชาการบางคนเรียกว่า “จารึกกฎหมายลักษณะโจร” หรือ “กฎหมายลักษณะลักพา/โจร” และในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร” เป็นตัวบทกฎหมายที่จารึกไว้บนแผ่นศิลารูปใบเสมา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย ราว พ.ศ.1940 พระมหากษัตริย์ผู้มีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายฉบับนี้คือ “สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไธยกะ)” เนื้อหาในศิลาจารึกเป็นตัวบทกฎหมายโบราณ แม้ว่าข้อความบางช่วงจะลบเลือนไปแต่ก็นับได้ว่าศิลาจารึกหลักนี้เป็นตัวแทนกฎหมายในสมัยสุโขทัยที่สำคัญยิ่ง (Pongsripian, 2011)

“ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร” มีเนื้อหาเพียง 2 หน้าจารึก ประกอบด้วยตัวบทกฎหมายเพียง 8 มาตรา แต่เนื้อหาที่ปรากฏมีรูปแบบเป็นบทบัญญัติกฎหมายอย่างชัดเจนแตกต่างกับศิลาจารึกสมัยสุโขทัยหลักอื่น ๆ ที่มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และแตกต่างกับศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่แม้บันทึกนิติศาสตร์จะตั้งข้อสังเกตว่ามีการกล่าวถึงกฎหมายลักษณะต่าง ๆ เช่น กฎหมายว่าด้วยมรดก กฎหมายเกี่ยวกับการร้องทุกข์ และกฎหมายวิธีพิจารณาความ อยู่ด้วย แต่ข้อความเหล่านั้นก็หาได้เป็นบทบัญญัติกฎหมายที่แท้จริงไม่ เหตุผลประการหนึ่งเนื่องจากในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยหลักอื่น ๆ ไม่พบการใช้เครื่องหมายหรือถ้อยคำที่เป็นตัวบ่งชี้การเป็นตัวบทกฎหมายดังเช่นศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร กล่าวคือ การแสดงเนื้อหากฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรจะมีการใช้สัญลักษณ์ “o” เพื่อบอกการขึ้นต้นข้อความคล้ายกับการใช้เครื่องหมายฟองมัน “o” ในกฎหมายตราสามดวงที่เป็นการบอกการขึ้นต้นบทกฎหมายมาตราใหม่เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการใช้ข้อความ “มาตรานึงโสด ...” (มาตรานึงโสด...) ขึ้นต้นบทบัญญัติกฎหมายแต่ละข้อ คล้ายกับกฎหมายปัจจุบันที่มีการใช้คำว่า “มาตรา ...” ขึ้นต้นบทบัญญัติกฎหมายทุกข้ออีกด้วย

เนื้อหาในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร² แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกคืออารัมภกถา (preamble) เนื้อหากล่าวถึงเหตุที่พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงขึ้นเสวยราชย์ใหม่และต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น และตอนที่สองเป็นส่วนบทบัญญัติกฎหมาย (principle provisions) ซึ่งเป็นตัวบทมาตราต่าง ๆ ที่อธิบายลักษณะความผิดและบทลงโทษตามพระราชศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เนื้อหาในส่วนอารัมภกถากล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งซึ่งไม่ทราบพระนามแน่ชัด (เนื่องจากศิลาจารึกชำรุดลบเลือนมาก) เสด็จไปยังเมืองกำแพงเพชรโดยทางน้ำพร้อมด้วยข้าราชการบริพารและเสนาทั้ง 4 เหล่า ทรงมีพระราชโองการให้ตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อบังคับใช้ในพระราชอาณาเขต อันประกอบด้วยเมืองสุโขทัยเป็นประธาน และมีเมืองต่าง ๆ ได้แก่ เซลียง กำแพงเพชร พังงาย ปากยม และสองแคว เป็นเมืองลูกหลวง

ส่วนในบทบัญญัติกฎหมายซึ่งเป็นเนื้อหาที่ต่อจากคำปรารภหรือส่วนอารัมภกถานั้นคือตัวบทกฎหมายซึ่งมีทั้งสิ้น 8 มาตรา ดังนี้

มาตรา 1 กล่าวถึงกรณีถ้าข้าคนรับใช้หรือบริวารของผู้อื่นหนีมาอยู่ด้วยกับตน และตนไม่เป็นธุระจัดส่งคืนให้เจ้าของหรือเจ้านาย (ตน) จะถูกปรับไหมเต็มอัตราตามที่กำหนดไว้ในพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ และจะถูกปรับไหมเสมือน(ตนนั้น) เป็นขโมยลักพาคนไปหรือช่วยให้ข้าทาสบริวารของผู้อื่นไปแต่ยังไปไม่ได้ไม่พ้นเขตเมือง

มาตรา 2 กล่าวถึงกรณีถ้าข้าคนรับใช้หรือบริวารของผู้อื่นหนีมาอยู่ด้วยกับตน และตนไม่เป็นธุระจัดส่งคืนให้เจ้าของหรือเจ้านายภายใน 3 วัน (กรณีภายในเวียง) และ 5 วัน (กรณีภายนอกเวียง) (ตน) จะถูกปรับไหมตามพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ แต่หากเกินกำหนด 8 วัน (คือตั้งแต่วันที่ 9 เป็นต้นไป) กฎหมายให้ปรับไหมเสมือนกรณีลักทรัพย์ผู้อื่น

มาตรา 3 กล่าวถึงข้อกำหนดว่าถ้าเห็นคนมาทำลัก ๆ ล่อ ๆ น่าสงสัยว่าจะเป็นขโมยและพิจารณาดูแล้วว่าเป็นขโมยจริงให้ช่วยจับขโมยไว้ ผู้ที่ช่วยจับกุมขโมยไว้ได้จะได้รับบำเหน็จรางวัล ตรงกันข้ามถ้าผู้ใดพบเห็นขโมยแล้ววางเฉย ไม่ช่วยจับกุมตัวขโมยไว้ก่อนทั้ง ๆ ที่สามารถทำได้ กลับรอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนแล้วจึงค่อยเข้าช่วยจับตัวขโมยส่งให้เพราะว่าหวังรางวัล คนผู้พบเห็นขโมยนั้นจะไม่ได้รับบำเหน็จรางวัลใด ๆ เพราะถือว่าเป็นพวกเดียวกับขโมย มีความผิดฐานวางเฉย (ถืออุเบกขา) และถ้าต่อไปพิจารณาพบว่า เป็นพวกเดียวกับขโมยจริงก็จะต้องถูกลงโทษด้วย

มาตรา 4 กล่าวถึงกรณีมีผู้จับขโมยได้พร้อมทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของ ที่ถูกขโมยไป แต่ไม่นำส่งคืนแก่เจ้าของ กลับเก็บทรัพย์สินนั้นไว้กับตัวจนเกือบทั้งวัน กฎหมายแต่โบราณกำหนดให้ลงโทษขั้นสูงสุดตามพระราชศาสตร์

มาตรา 5 กล่าวถึงกรณีมีผู้นำสิ่งของที่ถูกขโมยไปส่งคืนแก่เจ้าของ บทบัญญัติในพระธรรมศาสตร์กำหนดให้ผู้นั้นได้รางวัลจากส่วนเงินค่าปรับไหม (น่าจะเปรียบได้กับเงินรางวัลนำจับในปัจจุบัน) ส่วนผู้ที่วางเฉยไม่ช่วยจับกุมขโมยหรือจับได้แล้วแต่ปล่อยตัวขโมยไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ ได้แก่ 1) เห็นว่าขโมยเป็นญาติพี่น้องของตน 2) รู้สึกกลัวเพราะขโมยนั้นเป็นลูกน้องของคนที่มีอำนาจ 3) รับสินบนจากขโมย และ 4) ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นและไม่ช่วยเข้าจับกุมขโมย โทษคือการแข่งไม่ให้พบกับความเจริญในชีวิต “(ภาคอน) อุเบกษาเห็นแก่คโมยกว่าอาชญาปรณูปติเจ้าไทจงอันผีให้ร้ายท่านผู้ทุกโทสมิให้จำเรอญแก มนัเพื่อนมน” (ถ้าวางเฉยให้ความสำคัญกับขโมยมากกว่าพระราชบัญญัติของเจ้าไท และหากทำความเดือดร้อนให้ทุกข์แก่ท่าน ก็อย่าให้มันและเพื่อนมันจำเรอญ)

มาตรา 6 กล่าวถึงกรณีมีผู้ไปลักทรัพย์ ชักชวนให้ไปลักทรัพย์ หรือไปด้วยกันกับผู้ชักชวน ผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวแม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะผ่านไปนานพัน 10 ปีแล้วก็ตาม แล้วไม่แจ้งความ แต่กลับนำความนั้นไปข่มขู่เจ้าทรัพย์เพื่อขอรับสินจ้างรางวัล กฎหมายกำหนดให้ปรับไหมเสมือนเป็นขโมยและได้ข่มขู่เจ้าทรัพย์

อนึ่งผู้ที่นำผู้คนหรือทรัพย์สินที่ถูกขโมยไปมาส่งคืนเจ้าของ จะได้รับรางวัลตามที่กำหนดไว้ในพระราชศาสตร์และพระธรรมศาสตร์ และจะได้รับการยกย่องเชิดชูด้วย

มาตรา 7 กล่าวถึงกรณีวางเฉยไม่ช่วยจับกุมตัวคนร้าย ต้องถูกปรับไหมเต็มอัตราและต้องใช้ทรัพย์สินที่คนร้ายแย่งชิงไปแก่ผู้เสียหายด้วย เนื่องจากถืออุเบกขาถือวางเฉย ไม่ช่วยจับขโมย

มาตรา 8 กล่าวถึงกรณีการฆ่าวัวควายเพื่อใช้เป็นอาหาร กฎหมายกำหนดว่าจะต้องนำวัวควายนั้นไปแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์พยานก่อนจึงฆ่าได้ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันโจรขโมยไปลักวัวควายของผู้อื่นไปฆ่ากิน ถ้าผู้ใดไม่ทำตามคือรู้ว่ามีกฎ

² ใช้คำอ่านและคำแปลของ Pongsripian (2011) เป็นแนวทางในการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

ข้อนี้ รู้ว่ามีการฆ่าสัตว์ไปทำอาหารแต่ก็ไม่ได้เตือนให้นำไปแจ้งหาพยาน ทั้งผู้ฆ่าสัตว์ไปทำอาหารและผู้รู้เห็น[ต้องถูกโบยเพราะถือเป็นการละเมิดพระราชบัญญัติ]³

ส่วนผู้ที่รู้เห็นว่าการละเมิดกฎหมายในลักษณะต่าง ๆ และนำความไปกราบทูลทูลทูล (เจ้าไท) จะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนซื่อสัตย์ เป็นผู้รักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน และจะได้รับพระราชทานรางวัลคือ ถ้าคนผู้นั้นมีหนี้สินก็จะชดใช้หนี้สินนั้นให้

การศึกษาเนื้อหาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกข้างต้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้มีการใช้สำนวนภาษาที่สั้นและกระชับ ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการจารึกลงบนแผ่นศิลาซึ่งมีพื้นที่จำกัด อย่างไรก็ตามสิ่งที่สังเกตได้ประการหนึ่งคือ แม้จะเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่มีขนาดสั้นแต่ก็มีการเลือกใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดที่หลากหลาย

ในส่วนของความผิดตามกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกจำนวน 8 มาตรานั้นกล่าวถึงลักษณะความผิดไว้ 2 ประการ คือ 1) ความผิดฐาน “อุเบกษา” (อุเบกษา) หรือการเพิกเฉย ไม่ใส่ใจช่วยเหลือทางการจับตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีและเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมาย และ 2) ความผิดเกี่ยวกับการ “ลักทรัพย์” ทั้งทรัพย์ที่มีชีวิต เช่น คน หรือสัตว์ และทรัพย์ที่ไม่มีชีวิต เช่น สิ่งของต่าง ๆ

บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรหลักนั้นกล่าวถึงบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดไว้ 4 ประการ ได้แก่ การปรับ การโบย การให้ชดใช้หนี้สิน และการสาปแช่งมิให้ชีวิตได้พบกับความเจริญ โดยจำแนกลักษณะความผิดกับบทลงโทษได้ดังนี้

1. ความผิดฐานเป็นขโมย ลักทรัพย์ผู้อื่น โทษคือ ปรับไหม
2. ความผิดฐาน “อุเบกษา” วางเฉย ไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ ไม่ช่วยจับกุมขโมยหรือจับได้แล้วแต่ปล่อยตัวไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ มีโทษ 3 ประการคือ ปรับไหมเต็มอัตรา ชดใช้ทรัพย์สิน และถูกพระมหากษัตริย์สาปแช่ง
3. ความผิดฐานละเมิดพระราชบัญญัติ รู้เห็นการฆ่าสัตว์เพื่อนำไปเป็นอาหารแต่ไม่ไปแจ้งหาพยานตามกฎหมายข้อบังคับ โทษคือ การโบย

จากลักษณะความผิดและบทลงโทษดังกล่าวข้างต้น พิจารณาได้ว่าในกฎหมายฉบับนี้ความผิดที่ถือว่าร้ายแรงที่สุดคือความผิดฐาน “อุเบกษา” เพราะมีบทกำหนดโทษไว้ถึง 3 ประการ ประกอบกับลักษณะของความผิดที่นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์ (เจ้าไท) แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำผิดให้ความสำคัญกับผู้อื่น (ขโมย) มากกว่าพระมหากษัตริย์ด้วย และเมื่อพิจารณาว่าความผิดฐาน “อุเบกษา” คือความผิดที่ร้ายแรงที่สุด ทำให้พิจารณาได้ว่าบทลงโทษที่เป็นลักษณะให้เกิดความเจ็บปวดทรมานทางกาย เช่น การโบย อาจไม่ใช่บทลงโทษที่รุนแรงที่สุดในกฎหมายฉบับนี้ แต่บทลงโทษที่รุนแรงที่สุดน่าจะเป็น “การแช่งมิให้ชีวิตพบกับความเจริญ” ซึ่งสันนิษฐานว่าหมายถึง ความเจริญในทางธรรม เช่น การหลุดพ้นในวัฏสงสาร ตามหลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา

การศึกษามติบทบัญญัติกฎหมายฉบับนี้นอกจากจะทำให้เห็นลักษณะของความผิดและบทลงโทษแล้ว ยังแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของกฎหมายสมัยนี้อีกประการหนึ่ง นั่นคือ กฎหมายในยุคโบราณมิได้บัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดเท่านั้น หากยังกล่าวถึงการให้บำเหน็จรางวัลสำหรับผู้ช่วยเหลือทางการในการจับกุม “ขโมย” เนื่องจากถือว่าเป็นผู้จงรักภักดีต่อ “เจ้าไท” ด้วย

ผลการวิเคราะห์ปริบททางสังคมวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปริบท หรือการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) ของศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร แสดงให้เห็นรูปแบบความคิดความเชื่อของคนในสังคมสมัยสุโขทัยว่า คนในสมัยนั้นเชื่อว่ากฎหมายกับธรรมะคือสิ่งเดียวกัน และกฎหมายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้เนื่องด้วยผู้สร้างกฎหมายคือผู้ทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์

³ 40. ษา ๐ มาตรา ๑๐๓๓ ๑๐๓๔ ๑๐๓๕ ๑๐๓๖ ๑๐๓๗ ๑๐๓๘ ๑๐๓๙ ๑๐๔๐ ๑๐๔๑ ๑๐๔๒ ๑๐๔๓ ๑๐๔๔ ๑๐๔๕ ๑๐๔๖ ๑๐๔๗ ๑๐๔๘ ๑๐๔๙ ๑๐๕๐ ๑๐๕๑ ๑๐๕๒ ๑๐๕๓ ๑๐๕๔ ๑๐๕๕ ๑๐๕๖ ๑๐๕๗ ๑๐๕๘ ๑๐๕๙ ๑๐๖๐ ๑๐๖๑ ๑๐๖๒ ๑๐๖๓ ๑๐๖๔ ๑๐๖๕ ๑๐๖๖ ๑๐๖๗ ๑๐๖๘ ๑๐๖๙ ๑๐๗๐ ๑๐๗๑ ๑๐๗๒ ๑๐๗๓ ๑๐๗๔ ๑๐๗๕ ๑๐๗๖ ๑๐๗๗ ๑๐๗๘ ๑๐๗๙ ๑๐๘๐ ๑๐๘๑ ๑๐๘๒ ๑๐๘๓ ๑๐๘๔ ๑๐๘๕ ๑๐๘๖ ๑๐๘๗ ๑๐๘๘ ๑๐๘๙ ๑๐๙๐ ๑๐๙๑ ๑๐๙๒ ๑๐๙๓ ๑๐๙๔ ๑๐๙๕ ๑๐๙๖ ๑๐๙๗ ๑๐๙๘ ๑๐๙๙ ๑๑๐๐ ๑๑๐๑ ๑๑๐๒ ๑๑๐๓ ๑๑๐๔ ๑๑๐๕ ๑๑๐๖ ๑๑๐๗ ๑๑๐๘ ๑๑๐๙ ๑๑๑๐ ๑๑๑๑ ๑๑๑๒ ๑๑๑๓ ๑๑๑๔ ๑๑๑๕ ๑๑๑๖ ๑๑๑๗ ๑๑๑๘ ๑๑๑๙ ๑๑๒๐ ๑๑๒๑ ๑๑๒๒ ๑๑๒๓ ๑๑๒๔ ๑๑๒๕ ๑๑๒๖ ๑๑๒๗ ๑๑๒๘ ๑๑๒๙ ๑๑๓๐ ๑๑๓๑ ๑๑๓๒ ๑๑๓๓ ๑๑๓๔ ๑๑๓๕ ๑๑๓๖ ๑๑๓๗ ๑๑๓๘ ๑๑๓๙ ๑๑๔๐ ๑๑๔๑ ๑๑๔๒ ๑๑๔๓ ๑๑๔๔ ๑๑๔๕ ๑๑๔๖ ๑๑๔๗ ๑๑๔๘ ๑๑๔๙ ๑๑๕๐ ๑๑๕๑ ๑๑๕๒ ๑๑๕๓ ๑๑๕๔ ๑๑๕๕ ๑๑๕๖ ๑๑๕๗ ๑๑๕๘ ๑๑๕๙ ๑๑๖๐ ๑๑๖๑ ๑๑๖๒ ๑๑๖๓ ๑๑๖๔ ๑๑๖๕ ๑๑๖๖ ๑๑๖๗ ๑๑๖๘ ๑๑๖๙ ๑๑๗๐ ๑๑๗๑ ๑๑๗๒ ๑๑๗๓ ๑๑๗๔ ๑๑๗๕ ๑๑๗๖ ๑๑๗๗ ๑๑๗๘ ๑๑๗๙ ๑๑๘๐ ๑๑๘๑ ๑๑๘๒ ๑๑๘๓ ๑๑๘๔ ๑๑๘๕ ๑๑๘๖ ๑๑๘๗ ๑๑๘๘ ๑๑๘๙ ๑๑๙๐ ๑๑๙๑ ๑๑๙๒ ๑๑๙๓ ๑๑๙๔ ๑๑๙๕ ๑๑๙๖ ๑๑๙๗ ๑๑๙๘ ๑๑๙๙ ๑๒๐๐ ๑๒๐๑ ๑๒๐๒ ๑๒๐๓ ๑๒๐๔ ๑๒๐๕ ๑๒๐๖ ๑๒๐๗ ๑๒๐๘ ๑๒๐๙ ๑๒๑๐ ๑๒๑๑ ๑๒๑๒ ๑๒๑๓ ๑๒๑๔ ๑๒๑๕ ๑๒๑๖ ๑๒๑๗ ๑๒๑๘ ๑๒๑๙ ๑๒๒๐ ๑๒๒๑ ๑๒๒๒ ๑๒๒๓ ๑๒๒๔ ๑๒๒๕ ๑๒๒๖ ๑๒๒๗ ๑๒๒๘ ๑๒๒๙ ๑๒๓๐ ๑๒๓๑ ๑๒๓๒ ๑๒๓๓ ๑๒๓๔ ๑๒๓๕ ๑๒๓๖ ๑๒๓๗ ๑๒๓๘ ๑๒๓๙ ๑๒๔๐ ๑๒๔๑ ๑๒๔๒ ๑๒๔๓ ๑๒๔๔ ๑๒๔๕ ๑๒๔๖ ๑๒๔๗ ๑๒๔๘ ๑๒๔๙ ๑๒๕๐ ๑๒๕๑ ๑๒๕๒ ๑๒๕๓ ๑๒๕๔ ๑๒๕๕ ๑๒๕๖ ๑๒๕๗ ๑๒๕๘ ๑๒๕๙ ๑๒๖๐ ๑๒๖๑ ๑๒๖๒ ๑๒๖๓ ๑๒๖๔ ๑๒๖๕ ๑๒๖๖ ๑๒๖๗ ๑๒๖๘ ๑๒๖๙ ๑๒๗๐ ๑๒๗๑ ๑๒๗๒ ๑๒๗๓ ๑๒๗๔ ๑๒๗๕ ๑๒๗๖ ๑๒๗๗ ๑๒๗๘ ๑๒๗๙ ๑๒๘๐ ๑๒๘๑ ๑๒๘๒ ๑๒๘๓ ๑๒๘๔ ๑๒๘๕ ๑๒๘๖ ๑๒๘๗ ๑๒๘๘ ๑๒๘๙ ๑๒๙๐ ๑๒๙๑ ๑๒๙๒ ๑๒๙๓ ๑๒๙๔ ๑๒๙๕ ๑๒๙๖ ๑๒๙๗ ๑๒๙๘ ๑๒๙๙ ๑๓๐๐ ๑๓๐๑ ๑๓๐๒ ๑๓๐๓ ๑๓๐๔ ๑๓๐๕ ๑๓๐๖ ๑๓๐๗ ๑๓๐๘ ๑๓๐๙ ๑๓๑๐ ๑๓๑๑ ๑๓๑๒ ๑๓๑๓ ๑๓๑๔ ๑๓๑๕ ๑๓๑๖ ๑๓๑๗ ๑๓๑๘ ๑๓๑๙ ๑๓๒๐ ๑๓๒๑ ๑๓๒๒ ๑๓๒๓ ๑๓๒๔ ๑๓๒๕ ๑๓๒๖ ๑๓๒๗ ๑๓๒๘ ๑๓๒๙ ๑๓๓๐ ๑๓๓๑ ๑๓๓๒ ๑๓๓๓ ๑๓๓๔ ๑๓๓๕ ๑๓๓๖ ๑๓๓๗ ๑๓๓๘ ๑๓๓๙ ๑๓๔๐ ๑๓๔๑ ๑๓๔๒ ๑๓๔๓ ๑๓๔๔ ๑๓๔๕ ๑๓๔๖ ๑๓๔๗ ๑๓๔๘ ๑๓๔๙ ๑๓๕๐ ๑๓๕๑ ๑๓๕๒ ๑๓๕๓ ๑๓๕๔ ๑๓๕๕ ๑๓๕๖ ๑๓๕๗ ๑๓๕๘ ๑๓๕๙ ๑๓๖๐ ๑๓๖๑ ๑๓๖๒ ๑๓๖๓ ๑๓๖๔ ๑๓๖๕ ๑๓๖๖ ๑๓๖๗ ๑๓๖๘ ๑๓๖๙ ๑๓๗๐ ๑๓๗๑ ๑๓๗๒ ๑๓๗๓ ๑๓๗๔ ๑๓๗๕ ๑๓๗๖ ๑๓๗๗ ๑๓๗๘ ๑๓๗๙ ๑๓๘๐ ๑๓๘๑ ๑๓๘๒ ๑๓๘๓ ๑๓๘๔ ๑๓๘๕ ๑๓๘๖ ๑๓๘๗ ๑๓๘๘ ๑๓๘๙ ๑๓๙๐ ๑๓๙๑ ๑๓๙๒ ๑๓๙๓ ๑๓๙๔ ๑๓๙๕ ๑๓๙๖ ๑๓๙๗ ๑๓๙๘ ๑๓๙๙ ๑๔๐๐ ๑๔๐๑ ๑๔๐๒ ๑๔๐๓ ๑๔๐๔ ๑๔๐๕ ๑๔๐๖ ๑๔๐๗ ๑๔๐๘ ๑๔๐๙ ๑๔๑๐ ๑๔๑๑ ๑๔๑๒ ๑๔๑๓ ๑๔๑๔ ๑๔๑๕ ๑๔๑๖ ๑๔๑๗ ๑๔๑๘ ๑๔๑๙ ๑๔๒๐ ๑๔๒๑ ๑๔๒๒ ๑๔๒๓ ๑๔๒๔ ๑๔๒๕ ๑๔๒๖ ๑๔๒๗ ๑๔๒๘ ๑๔๒๙ ๑๔๓๐ ๑๔๓๑ ๑๔๓๒ ๑๔๓๓ ๑๔๓๔ ๑๔๓๕ ๑๔๓๖ ๑๔๓๗ ๑๔๓๘ ๑๔๓๙ ๑๔๔๐ ๑๔๔๑ ๑๔๔๒ ๑๔๔๓ ๑๔๔๔ ๑๔๔๕ ๑๔๔๖ ๑๔๔๗ ๑๔๔๘ ๑๔๔๙ ๑๔๕๐ ๑๔๕๑ ๑๔๕๒ ๑๔๕๓ ๑๔๕๔ ๑๔๕๕ ๑๔๕๖ ๑๔๕๗ ๑๔๕๘ ๑๔๕๙ ๑๔๖๐ ๑๔๖๑ ๑๔๖๒ ๑๔๖๓ ๑๔๖๔ ๑๔๖๕ ๑๔๖๖ ๑๔๖๗ ๑๔๖๘ ๑๔๖๙ ๑๔๗๐ ๑๔๗๑ ๑๔๗๒ ๑๔๗๓ ๑๔๗๔ ๑๔๗๕ ๑๔๗๖ ๑๔๗๗ ๑๔๗๘ ๑๔๗๙ ๑๔๘๐ ๑๔๘๑ ๑๔๘๒ ๑๔๘๓ ๑๔๘๔ ๑๔๘๕ ๑๔๘๖ ๑๔๘๗ ๑๔๘๘ ๑๔๘๙ ๑๔๙๐ ๑๔๙๑ ๑๔๙๒ ๑๔๙๓ ๑๔๙๔ ๑๔๙๕ ๑๔๙๖ ๑๔๙๗ ๑๔๙๘ ๑๔๙๙ ๑๕๐๐ ๑๕๐๑ ๑๕๐๒ ๑๕๐๓ ๑๕๐๔ ๑๕๐๕ ๑๕๐๖ ๑๕๐๗ ๑๕๐๘ ๑๕๐๙ ๑๕๑๐ ๑๕๑๑ ๑๕๑๒ ๑๕๑๓ ๑๕๑๔ ๑๕๑๕ ๑๕๑๖ ๑๕๑๗ ๑๕๑๘ ๑๕๑๙ ๑๕๒๐ ๑๕๒๑ ๑๕๒๒ ๑๕๒๓ ๑๕๒๔ ๑๕๒๕ ๑๕๒๖ ๑๕๒๗ ๑๕๒๘ ๑๕๒๙ ๑๕๓๐ ๑๕๓๑ ๑๕๓๒ ๑๕๓๓ ๑๕๓๔ ๑๕๓๕ ๑๕๓๖ ๑๕๓๗ ๑๕๓๘ ๑๕๓๙ ๑๕๔๐ ๑๕๔๑ ๑๕๔๒ ๑๕๔๓ ๑๕๔๔ ๑๕๔๕ ๑๕๔๖ ๑๕๔๗ ๑๕๔๘ ๑๕๔๙ ๑๕๕๐ ๑๕๕๑ ๑๕๕๒ ๑๕๕๓ ๑๕๕๔ ๑๕๕๕ ๑๕๕๖ ๑๕๕๗ ๑๕๕๘ ๑๕๕๙ ๑๕๖๐ ๑๕๖๑ ๑๕๖๒ ๑๕๖๓ ๑๕๖๔ ๑๕๖๕ ๑๕๖๖ ๑๕๖๗ ๑๕๖๘ ๑๕๖๙ ๑๕๗๐ ๑๕๗๑ ๑๕๗๒ ๑๕๗๓ ๑๕๗๔ ๑๕๗๕ ๑๕๗๖ ๑๕๗๗ ๑๕๗๘ ๑๕๗๙ ๑๕๘๐ ๑๕๘๑ ๑๕๘๒ ๑๕๘๓ ๑๕๘๔ ๑๕๘๕ ๑๕๘๖ ๑๕๘๗ ๑๕๘๘ ๑๕๘๙ ๑๕๙๐ ๑๕๙๑ ๑๕๙๒ ๑๕๙๓ ๑๕๙๔ ๑๕๙๕ ๑๕๙๖ ๑๕๙๗ ๑๕๙๘ ๑๕๙๙ ๑๖๐๐ ๑๖๐๑ ๑๖๐๒ ๑๖๐๓ ๑๖๐๔ ๑๖๐๕ ๑๖๐๖ ๑๖๐๗ ๑๖๐๘ ๑๖๐๙ ๑๖๑๐ ๑๖๑๑ ๑๖๑๒ ๑๖๑๓ ๑๖๑๔ ๑๖๑๕ ๑๖๑๖ ๑๖๑๗ ๑๖๑๘ ๑๖๑๙ ๑๖๒๐ ๑๖๒๑ ๑๖๒๒ ๑๖๒๓ ๑๖๒๔ ๑๖๒๕ ๑๖๒๖ ๑๖๒๗ ๑๖๒๘ ๑๖๒๙ ๑๖๓๐ ๑๖๓๑ ๑๖๓๒ ๑๖๓๓ ๑๖๓๔ ๑๖๓๕ ๑๖๓๖ ๑๖๓๗ ๑๖๓๘ ๑๖๓๙ ๑๖๔๐ ๑๖๔๑ ๑๖๔๒ ๑๖๔๓ ๑๖๔๔ ๑๖๔๕ ๑๖๔๖ ๑๖๔๗ ๑๖๔๘ ๑๖๔๙ ๑๖๕๐ ๑๖๕๑ ๑๖๕๒ ๑๖๕๓ ๑๖๕๔ ๑๖๕๕ ๑๖๕๖ ๑๖๕๗ ๑๖๕๘ ๑๖๕๙ ๑๖๖๐ ๑๖๖๑ ๑๖๖๒ ๑๖๖๓ ๑๖๖๔ ๑๖๖๕ ๑๖๖๖ ๑๖๖๗ ๑๖๖๘ ๑๖๖๙ ๑๖๗๐ ๑๖๗๑ ๑๖๗๒ ๑๖๗๓ ๑๖๗๔ ๑๖๗๕ ๑๖๗๖ ๑๖๗๗ ๑๖๗๘ ๑๖๗๙ ๑๖๘๐ ๑๖๘๑ ๑๖๘๒ ๑๖๘๓ ๑๖๘๔ ๑๖๘๕ ๑๖๘๖ ๑๖๘๗ ๑๖๘๘ ๑๖๘๙ ๑๖๙๐ ๑๖๙๑ ๑๖๙๒ ๑๖๙๓ ๑๖๙๔ ๑๖๙๕ ๑๖๙๖ ๑๖๙๗ ๑๖๙๘ ๑๖๙๙ ๑๗๐๐ ๑๗๐๑ ๑๗๐๒ ๑๗๐๓ ๑๗๐๔ ๑๗๐๕ ๑๗๐๖ ๑๗๐๗ ๑๗๐๘ ๑๗๐๙ ๑๗๑๐ ๑๗๑๑ ๑๗๑๒ ๑๗๑๓ ๑๗๑๔ ๑๗๑๕ ๑๗๑๖ ๑๗๑๗ ๑๗๑๘ ๑๗๑๙ ๑๗๒๐ ๑๗๒๑ ๑๗๒๒ ๑๗๒๓ ๑๗๒๔ ๑๗๒๕ ๑๗๒๖ ๑๗๒๗ ๑๗๒๘ ๑๗๒๙ ๑๗๓๐ ๑๗๓๑ ๑๗๓๒ ๑๗๓๓ ๑๗๓๔ ๑๗๓๕ ๑๗๓๖ ๑๗๓๗ ๑๗๓๘ ๑๗๓๙ ๑๗๔๐ ๑๗๔๑ ๑๗๔๒ ๑๗๔๓ ๑๗๔๔ ๑๗๔๕ ๑๗๔๖ ๑๗๔๗ ๑๗๔๘ ๑๗๔๙ ๑๗๕๐ ๑๗๕๑ ๑๗๕๒ ๑๗๕๓ ๑๗๕๔ ๑๗๕๕ ๑๗๕๖ ๑๗๕๗ ๑๗๕๘ ๑๗๕๙ ๑๗๖๐ ๑๗๖๑ ๑๗๖๒ ๑๗๖๓ ๑๗๖๔ ๑๗๖๕ ๑๗๖๖ ๑๗๖๗ ๑๗๖๘ ๑๗๖๙ ๑๗๗๐ ๑๗๗๑ ๑๗๗๒ ๑๗๗๓ ๑๗๗๔ ๑๗๗๕ ๑๗๗๖ ๑๗๗๗ ๑๗๗๘ ๑๗๗๙ ๑๗๘๐ ๑๗๘๑ ๑๗๘๒ ๑๗๘๓ ๑๗๘๔ ๑๗๘๕ ๑๗๘๖ ๑๗๘๗ ๑๗๘๘ ๑๗๘๙ ๑๗๙๐ ๑๗๙๑ ๑๗๙๒ ๑๗๙๓ ๑๗๙๔ ๑๗๙๕ ๑๗๙๖ ๑๗๙๗ ๑๗๙๘ ๑๗๙๙ ๑๘๐๐ ๑๘๐๑ ๑๘๐๒ ๑๘๐๓ ๑๘๐๔ ๑๘๐๕ ๑๘๐๖ ๑๘๐๗ ๑๘๐๘ ๑๘๐๙ ๑๘๑๐ ๑๘๑๑ ๑๘๑๒ ๑๘๑๓ ๑๘๑๔ ๑๘๑๕ ๑๘๑๖ ๑๘๑๗ ๑๘๑๘ ๑๘๑๙ ๑๘๒๐ ๑๘๒๑ ๑๘๒๒ ๑๘๒๓ ๑๘๒๔ ๑๘๒๕ ๑๘๒๖ ๑๘๒๗ ๑๘๒๘ ๑๘๒๙ ๑๘๓๐ ๑๘๓๑ ๑๘๓๒ ๑๘๓๓ ๑๘๓๔ ๑๘๓๕ ๑๘๓๖ ๑๘๓๗ ๑๘๓๘ ๑๘๓๙ ๑๘๔๐ ๑๘๔๑ ๑๘๔๒ ๑๘๔๓ ๑๘๔๔ ๑๘๔๕ ๑๘๔๖ ๑๘๔๗ ๑๘๔๘ ๑๘๔๙ ๑๘๕๐ ๑๘๕๑ ๑๘๕๒ ๑๘๕๓ ๑๘๕๔ ๑๘๕๕ ๑๘๕๖ ๑๘๕๗ ๑๘๕๘ ๑๘๕๙ ๑๘๖๐ ๑๘๖๑ ๑๘๖๒ ๑๘๖๓ ๑๘๖๔ ๑๘๖๕ ๑๘๖๖ ๑๘๖๗ ๑๘๖๘ ๑๘๖๙ ๑๘๗๐ ๑๘๗๑ ๑๘๗๒ ๑๘๗๓ ๑๘๗๔ ๑๘๗๕ ๑๘๗๖ ๑๘๗๗ ๑๘๗๘ ๑๘๗๙ ๑๘๘๐ ๑๘๘๑ ๑๘๘๒ ๑๘๘๓ ๑๘๘๔ ๑๘๘๕ ๑๘๘๖ ๑๘๘๗ ๑๘๘๘ ๑๘๘๙ ๑๘๙๐ ๑๘๙๑ ๑๘๙๒ ๑๘๙๓ ๑๘๙๔ ๑๘๙๕ ๑๘๙๖ ๑๘๙๗ ๑๘๙๘ ๑๘๙๙ ๑๙๐๐ ๑๙๐๑ ๑๙๐๒ ๑๙๐๓ ๑๙๐๔ ๑๙๐๕ ๑๙๐๖ ๑๙๐๗ ๑๙๐๘ ๑๙๐๙ ๑๙๑๐ ๑๙๑๑ ๑๙๑๒ ๑๙๑๓ ๑๙๑๔ ๑๙๑๕ ๑๙๑๖ ๑๙๑๗ ๑๙๑๘ ๑๙๑๙ ๑๙๒๐ ๑๙๒๑ ๑๙๒๒ ๑๙๒๓ ๑๙๒๔ ๑๙๒๕ ๑๙๒๖ ๑๙๒๗ ๑๙๒๘ ๑๙๒๙ ๑๙๓๐ ๑๙๓๑ ๑๙๓๒ ๑๙๓๓ ๑๙๓๔ ๑๙๓๕ ๑๙๓๖ ๑๙๓๗ ๑๙๓๘ ๑๙๓๙ ๑๙๔๐ ๑๙๔๑ ๑๙๔๒ ๑๙๔๓ ๑๙๔๔ ๑๙๔๕ ๑๙๔๖ ๑๙๔๗ ๑๙๔๘ ๑๙๔๙ ๑๙๕๐ ๑๙๕๑ ๑๙๕๒ ๑๙๕๓ ๑๙๕๔ ๑๙๕๕ ๑๙๕๖ ๑๙๕๗ ๑๙๕๘ ๑๙๕๙ ๑๙๖๐ ๑๙๖๑ ๑๙๖๒ ๑๙๖๓ ๑๙๖๔ ๑๙๖๕ ๑๙๖๖ ๑๙๖๗ ๑๙๖๘ ๑๙๖๙ ๑๙๗๐ ๑๙๗๑ ๑๙๗๒ ๑๙๗๓ ๑๙๗๔ ๑๙๗๕ ๑๙๗๖ ๑๙๗๗ ๑๙๗๘ ๑๙๗๙ ๑๙๘๐ ๑๙๘๑ ๑๙๘๒ ๑๙๘๓ ๑๙๘๔ ๑๙๘๕ ๑๙๘๖ ๑๙๘๗ ๑๙๘๘ ๑๙๘๙ ๑๙๙๐ ๑๙๙๑ ๑๙๙๒ ๑๙๙๓ ๑๙๙๔ ๑๙๙๕ ๑๙๙๖ ๑๙๙๗ ๑๙๙๘ ๑๙๙๙ ๒๐๐๐ ๒๐๐๑ ๒๐๐๒ ๒๐๐๓ ๒๐๐๔ ๒๐๐๕ ๒๐๐๖ ๒๐๐๗ ๒๐๐๘ ๒๐๐๙ ๒๐๑๐ ๒๐๑๑ ๒๐๑๒ ๒๐๑๓ ๒๐๑๔ ๒๐๑๕ ๒๐๑๖ ๒๐๑๗ ๒๐๑๘ ๒๐๑๙ ๒๐๒๐ ๒๐๒๑ ๒๐๒๒ ๒๐๒๓ ๒๐๒๔ ๒๐๒๕ ๒๐๒๖ ๒๐๒๗ ๒๐๒๘ ๒๐๒๙ ๒๐๓๐ ๒๐๓๑ ๒๐๓๒ ๒๐๓๓ ๒๐๓๔ ๒๐๓๕ ๒๐๓๖ ๒๐๓๗ ๒๐๓๘ ๒๐๓๙ ๒๐๔๐ ๒๐๔๑ ๒๐๔๒ ๒๐๔๓ ๒๐๔๔ ๒๐๔๕ ๒๐๔๖ ๒๐๔๗ ๒๐๔๘ ๒๐๔๙ ๒๐๕๐ ๒๐๕๑ ๒๐๕๒ ๒๐๕๓ ๒๐๕๔ ๒๐๕๕ ๒๐๕๖ ๒๐๕๗ ๒๐๕๘ ๒๐๕๙ ๒๐๖๐ ๒๐๖๑ ๒๐๖๒ ๒๐๖๓ ๒๐๖๔ ๒๐๖๕ ๒๐๖๖ ๒๐๖๗ ๒๐๖๘ ๒๐๖๙ ๒๐๗๐ ๒๐๗๑ ๒๐๗๒ ๒๐๗๓ ๒๐๗๔ ๒๐๗๕ ๒๐๗๖ ๒๐๗๗ ๒๐๗๘ ๒๐๗๙ ๒๐๘๐ ๒๐๘๑ ๒๐๘๒ ๒๐๘๓ ๒๐๘๔ ๒๐๘๕ ๒๐๘๖ ๒๐๘๗ ๒๐๘๘ ๒๐๘๙ ๒๐๙๐ ๒๐๙๑ ๒๐๙๒ ๒๐๙๓ ๒๐๙๔ ๒๐๙๕ ๒๐๙๖ ๒๐๙๗ ๒๐๙๘ ๒๐๙๙ ๒๑๐๐ ๒๑๐๑ ๒๑๐๒ ๒๑๐๓ ๒๑๐๔ ๒๑๐๕ ๒๑๐๖ ๒๑๐๗ ๒๑๐๘ ๒๑๐๙ ๒๑๑๐ ๒๑๑๑ ๒๑๑๒ ๒๑๑๓ ๒๑๑๔ ๒๑๑๕ ๒๑๑๖ ๒๑๑๗ ๒๑๑๘ ๒๑๑๙ ๒๑๒๐ ๒๑๒๑ ๒๑๒๒ ๒๑๒๓ ๒๑๒๔ ๒๑๒๕ ๒๑๒๖ ๒๑๒๗ ๒๑๒๘ ๒๑๒๙ ๒๑๓๐ ๒๑๓๑ ๒๑๓๒ ๒๑๓๓ ๒๑๓๔ ๒๑๓๕ ๒๑๓๖ ๒๑๓๗ ๒๑๓๘ ๒๑๓๙ ๒๑๔๐ ๒๑๔๑ ๒๑๔๒ ๒๑๔๓ ๒๑๔๔ ๒๑๔๕ ๒๑๔๖ ๒๑๔๗ ๒๑๔๘ ๒๑๔๙ ๒๑๕๐ ๒๑๕๑ ๒๑๕๒ ๒๑๕๓ ๒๑๕๔ ๒๑๕๕ ๒๑๕๖ ๒๑๕๗ ๒๑๕๘ ๒๑๕๙ ๒๑๖๐ ๒๑๖๑ ๒๑๖๒ ๒๑๖๓ ๒๑๖๔ ๒๑๖๕ ๒๑๖๖ ๒๑๖๗ ๒๑๖๘ ๒๑๖๙ ๒๑๗๐ ๒๑๗๑ ๒๑๗๒ ๒๑๗๓ ๒๑๗๔ ๒๑๗๕ ๒๑๗๖ ๒๑๗๗ ๒๑๗๘ ๒๑๗๙ ๒๑๘๐ ๒๑๘๑ ๒๑๘๒ ๒๑๘๓ ๒๑๘๔ ๒๑๘๕ ๒๑๘๖ ๒๑๘๗ ๒๑๘๘ ๒๑๘๙ ๒๑๙๐ ๒๑๙๑ ๒๑๙๒ ๒๑๙๓ ๒๑๙๔ ๒๑๙๕ ๒๑๙๖ ๒๑๙๗ ๒๑๙๘ ๒๑๙๙ ๒๒๐๐ ๒๒๐๑ ๒๒๐๒ ๒๒๐๓ ๒๒๐๔ ๒๒๐๕ ๒๒๐๖ ๒๒๐๗ ๒๒๐๘ ๒๒๐๙ ๒๒๑๐ ๒๒๑๑ ๒๒๑๒ ๒๒๑๓ ๒๒๑๔ ๒๒๑๕ ๒๒๑๖ ๒๒๑๗ ๒๒๑๘ ๒๒๑๙ ๒๒๒๐ ๒๒๒๑ ๒๒๒๒ ๒๒๒๓ ๒๒๒๔ ๒๒๒๕ ๒๒๒๖ ๒๒๒๗ ๒๒๒๘ ๒๒๒๙ ๒๒๓๐ ๒๒๓๑ ๒๒๓๒ ๒๒๓๓ ๒๒๓๔ ๒๒๓๕ ๒๒๓๖ ๒๒๓๗ ๒๒๓๘ ๒๒๓๙ ๒๒๔๐ ๒๒๔๑ ๒๒๔๒ ๒๒๔๓ ๒๒๔๔ ๒๒๔๕ ๒๒๔๖ ๒๒๔๗ ๒๒๔๘ ๒๒๔๙ ๒๒๕๐ ๒๒๕๑ ๒๒๕๒ ๒๒๕๓ ๒๒๕๔ ๒๒๕๕ ๒๒๕๖

1. กษัตริย์ผู้สั่งให้จารึกกฎหมายลงบนแผ่นศิลา

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรเป็นจารึกที่มีส่วนชำรุดมากและไม่ปรากฏหลักฐานผู้สร้างชัดเจน นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ไทยสันนิษฐานเกี่ยวกับผู้สร้างและเวลาที่สั่งให้จารึกกฎหมายฉบับนี้ไว้แตกต่างกัน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพสันนิษฐานว่า พระยาเลอไทเป็นผู้เป็นพระราชโอรสของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชให้จารึกไว้เมื่อราว พ.ศ. 1887 ศาสตราจารย์นำ ทอคำวรรณ สันนิษฐานว่าจารึกนี้สร้างขึ้นระหว่าง พ.ศ. 1856–1976 นักประวัติศาสตร์หลายคนสันนิษฐานว่า “พญาราม” กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาได้เสด็จไปออกกฎหมายฉบับนี้ที่เมืองกำแพงเพชรใน พ.ศ. 1940 หลักจากเสด็จขึ้นครองราชย์เพียงสองปี สาเหตุที่เชื่อเช่นนั้นเพราะปรากฏสร้อยพระนาม “สรีบรมจักรพรรดิราช” (*Legal inscription on thief's characters: side 1, line 3*) ซึ่งเป็นสร้อยพระนามที่เหมือนกับกษัตริย์อยุธยาอยู่ในจารึกด้วย (Pongsripian, 2011)

Pongsripian (2011) มีความเห็นว่าพระมหากษัตริย์ผู้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ “สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสยา)” ผู้ซึ่งปราบดาภิเษกขึ้นครองสุโขทัยในปี พ.ศ. 1939 และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในสงครามแย่งราชบัลลังก์เชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 1944 ด้วยเหตุผลด้านปริบทในประวัติศาสตร์ทำให้เป็นไปได้ที่กษัตริย์อยุธยาจะขึ้นไปออกกฎหมายที่เมืองกำแพงเพชรในช่วงเวลาที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 ยังทรงปกครองอาณาจักรสุโขทัยอยู่ ดังนั้นศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรหลักนี้จึงน่าจะสร้างขึ้นในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสยา) แห่งกรุงสุโขทัย ราวปี พ.ศ. 1940 และเนื่องจากกฎหมายนี้บัญญัติขึ้นที่เมืองกำแพงเพชรแต่มีเนื้อหาที่ประกาศบังคับใช้ทั่วทั้งราชอาณาจักร ผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่ในเมืองสุโขทัยสมัยนั้นอาจมีกฎหมายฉบับอื่นอยู่อีก และจารึกหลักนี้อาจเป็นเพียงกฎหมายลูกฉบับหนึ่งเท่านั้น

2. รูปแบบการเมืองการปกครองในสมัยสุโขทัย

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงการปกครองของไทยในสมัยสุโขทัย มักเข้าใจกันว่าสุโขทัยมีการปกครองในระบบ “พ่อขุน” หรือการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ดังคำเรียกพระมหากษัตริย์ที่คุ้นเคยเช่น “พ่อขุนศรีอินทราทิตย์” และ “พ่อขุนรามคำแหง” แท้จริงแล้วรูปแบบการปกครองสมัยสุโขทัยแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ 1. การปกครองแบบบิดาปกครองบุตรในสมัยสุโขทัยตอนต้น (รัชสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์-พ่อขุนรามคำแหงมหาราช/ พ.ศ. 1792 - 1841) และ 2. การปกครองแบบธรรมราชาในสมัยสุโขทัยตอนปลาย (รัชสมัยพระยาเลอไท-พระมหาธรรมราชาที่ 4/ พ.ศ. 1841 - 1981)

เมื่อแรกตั้งอาณาจักรสุโขทัยยังมีอาณาเขตไม่กว้างขวาง จำนวนพลเมืองไม่มากนัก และอยู่ในระหว่างก่อสร้างสร้างตัว การปกครองในระยะเริ่มแรกจึงมีลักษณะเป็นระบบครอบครัว ผู้นำของอาณาจักรมีฐานะเป็น “พ่อขุน” มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนเปรียบเสมือนบิดาของประชาชนทั้งปวง ต่อมาในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงทรงทำศึกสงครามแผ่ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้สถานการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการปกครองจึงต้องเปลี่ยนไป สุโขทัยภายหลังรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมีวิธีการปกครองที่เป็นแบบแผนมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำอาณาจักรกับประชาชนแตกต่างไปจากเดิม มีความพยายามเพิ่มพูนพระราชอำนาจของผู้ปกครองให้สูงขึ้น สถานะของพระมหากษัตริย์เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็น “ธรรมราชา” และทรงใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธามาเป็นหลักในการปกครอง ดังปรากฏให้เห็นหลักฐานทางภาษาย่างชัดเจนในพระนามพระมหากษัตริย์ที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่ใช้คำว่า “พ่อขุน” นำหน้า เปลี่ยนเป็นใช้ “ธรรมราชา” ต่อท้าย เช่น “สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 3 (ไสยา)” เป็นต้น

3. อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และพุทธ

สังคมและศาสนาคือสิ่งที่อยู่คู่กัน ไม่สามารถแยกจากกันได้ เมื่อมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียมาโดยทั่วกัน ทั้งศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา แม้ว่าในสมัยสุโขทัยผู้คนส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนาแต่พวกเขาก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากประกอบพิธีกรรมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ในราชสำนักที่มีพราหมณ์เป็นเจ้าพิธี เช่น พิธีสงฆ์นำมูรธาภิเษกที่ปฏิบัติสืบมาจนถึงปัจจุบัน

เนื้อหาในอารัมภกถาในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีการกล่าวถึงการสงฆ์นำศักดิ์สิทธิ์ที่เมืองกำแพงเพชรของพระมหากษัตริย์ใหม่ที่เพิ่งขึ้นครองราชย์ โดยในการนั้นได้เสด็จ (จากสุโขทัย) พร้อมด้วยข้าราชการบริพารทั้งหลายอันมี “พระยาพิง”

รวมอยู่ด้วยคือ “พระยาพงกษตรสคาบุรี พระยาพงศรีเสนาไลยบุรี พระยาพงไทโยนทีศรียมนา” (พระยาพงกษตรสคาบุรี พระยาพงศรีเสนาไลยบุรี พระยาพงไทโยนทีศรียมนา) (Legal inscription on thief's characters: side 1, line 6-7) ซึ่งตำแหน่ง “พระยาพง” นั้นในอดีตคือตำแหน่งของผู้ดูแลสระน้ำศักดิ์สิทธิ์หรือเป็นพระยาที่ต้องถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจาซึ่งก็คือพระยาที่เป็นเจ้าประเทศราชนั่นเอง

ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตความคิดความเชื่อที่มีต่อศาสนาพราหมณ์และพุทธเป็นสิ่งที่จำแนกได้ยาก กิจกรรมทางความเชื่อที่ปรากฏล้วนมีการผสมผสานความคิดความเชื่อความศรัทธาของทั้งพุทธและพราหมณ์ไว้อย่างกลมกลืน การทำพิธีรดน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ซึ่งพุทธศาสนาก็รับแนวคิดนี้มาเช่นกัน ตามคติความเชื่อของพราหมณ์ถือว่าการจะยกให้ผู้ใดเป็นใหญ่ เป็นผู้ทรงสิทธิอำนาจ ผู้นั้นจะต้องผ่านการทำพิธีรดน้ำศักดิ์สิทธิ์ก่อน เช่น พระอินทร์เป็นเทวดาที่ยิ่งใหญ่บนสรวงสวรรค์ได้ด้วยการรดน้ำของบรรดาเทวดาทั้งหลาย ในโลกมนุษย์การรดน้ำหรือการสงวนน้ำศักดิ์สิทธิ์จึงเปรียบเสมือนการเปลี่ยนแปลง การได้รับอำนาจ หรือก็คือการเปลี่ยนสถานะจากบุคคลธรรมดาเป็นผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่สูงสุดเฉพาะของกษัตริย์ที่เพิ่งขึ้นครองราชย์

เหตุการณ์ในจารึกภายหลังจากกษัตริย์ทรงกระทำองค์ให้บริสุทธิ์ด้วยพิธีศักดิ์สิทธิ์ตามคติพราหมณ์แล้วก็ได้มีพระราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นดังความใน Legal inscription on thief's characters: side 1, line 10-15 ว่า “(พบาท) เสด็จในตรีมุขเสวยบุญสุขตงกฤตยแลวเบเหิงกลายทานเสด็จ... ด้วยบุรีฝูงพาลแลฝูงโลก ...พระราชโองการบรมเอาพารหนักหนาจึงทานในตราพระราชปฤษฎบทิ ...” (พระบาทเสด็จในตรีมุข เสวยบุญสุขตงกฤตยแลวเบเหิงกลายทานเสด็จ[ออก]ด้วยบุรีฝูงพาลแลฝูงโลก ... [สมเด็จพระปิตุรมุข]พระราชโองการบรมเอาพารหนักหนา จึงทานให้ตราพระราชบัญญัติ...) ด้วยเหตุนี้กฎหมายที่ตราขึ้นโดยพระราชโองการของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นข้อความศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ และความเชื่อเช่นนี้ก็ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีการจำกัดขอบเขตอำนาจของพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม ดังเห็นได้จากการประกาศใช้กฎหมายหรือการตัดสินคดีความในปัจจุบันที่ยังคงต้องประกาศว่าใช้กฎหมายนั้น “ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์” เพื่อแสดงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย

4. พระพุทธศาสนา: ใบเสมากับความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรจารึกด้วยอักษรไทยสมัยสุโขทัยบนแผ่นหินชนวนสีดารูปใบเสมา ขนาดกว้าง 65 เซนติเมตร สูง 108 เซนติเมตร หนา 14 เซนติเมตร มีจำนวน 2 ด้าน เป็นจารึกที่ปักไว้เพียงหลักเดียวในบริเวณที่ขุดค้นพบ การจารึกกฎหมายลงบนแผ่นศิลารูปใบเสมาแสดงให้เห็นว่าสังคมในสมัยนั้นได้รับอิทธิพลความคิดความเชื่อบางประการจากพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ตามคติความเชื่อของชาวพุทธ การปักหลักเสมาเพียงหลักเดียวเป็นไปเพื่อแสดงเขตหรือตำแหน่งของบริเวณพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (The Fine Arts Department, 2020) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า การจารึกด้วยกฎหมายลงบนแผ่นศิลารูปใบเสมาเป็นไปเพื่อทำให้กฎหมายนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ และการจารึกข้อความลงบนแผ่นศิลาขนาดใหญ่และตั้งไว้ในที่สาธารณะเป็นไปเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้อ่าน นับเป็นวิธีการประกาศกฎหมายในลักษณะหนึ่งคล้ายกับกฎหมายสิบสองโต๊ะของโรมันที่สร้างขึ้นราวปี 450 ก่อนคริสตศักราช โดยกฎหมายสิบสองโต๊ะนั้นเป็นการรวบรวมจารีตประเพณีที่ใช้เป็นกฎหมายอยู่ในขณะนั้นบนที่ลงบนแผ่นทองเหลือง 12 แผ่น ตั้งไว้ในที่สาธารณะใจกลางเมืองเพื่อใช้ในการควบคุมความประพฤติของสังคมที่กำลังมีปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างชนชั้นอย่างหนัก (Munrat, 2020)

5. ในสมัยโบราณ “ธรรมะ” คือ “กฎหมาย”

ปัจจุบันนักปรัชญากฎหมายแบ่งสำนักกฎหมายออกเป็น 3 สำนัก ได้แก่ สำนักกฎหมายธรรมนิยม (Natural Law School) สำนักกฎหมายบ้านเมือง (Legal Positivism) และสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์ (Historical School) กฎหมายในสมัยโบราณทั้งตะวันตกและตะวันออกส่วนมากเป็นไปตามแนวทางธรรมนิยม คือเน้นเรื่องความเป็นธรรมหรือความถูกต้องตามธรรมเป็นใหญ่ ซึ่ง “ธรรมะ” นั้นมิใช่ตัวบทกฎหมาย หากแต่เป็นจุดหมายของกฎหมาย (Changkhwanyun, 1986)

“ธรรมะ” เป็นสิ่งที่ยึดถือเป็นความจริง เป็นสัจจะ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันจะเปลี่ยนแปลงมิได้ ซึ่งส่วนมากจะเชื่อมโยงไปที่ศีลธรรมหรือศาสนา Kasemsup (1983, cited in Changkhwanyun, 1986 : 60 -61) สรุปหลักการสำคัญของสำนักกฎหมายธรรมนิยมไว้ว่า สำนักธรรมนิยมยืนยันว่าโลกหรือจักรวาลเป็นสิ่งที่มิระบบระเบียบในทางศีลธรรมเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งที่มิระบบระเบียบตาม

กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ (ดังเช่นระบบกฎหมายปัจจุบัน) ระบบระเบียบสากลนั้นเรียกว่า กฎหมายธรรมชาติ ระบบระเบียบในทางศีลธรรมเป็นสิ่งที่มียุโดยภาววิสัยของมัน มิได้ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของมนุษย์ และเมื่อกล่าวถึงมนุษย์ โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีเหตุผล (reason) คือความสามารถในการรับรู้ถึงผิดชอบชั่วดีได้ กฎเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในสังคมมนุษย์รวมทั้งกฎหมายบ้านเมืองทั้งหลายมีป้อเกิดมาจากเหตุผลของมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายธรรมชาติ ดังนั้น “ธรรม/ธรรมะ” “ความยุติธรรม” และ “ศีลธรรม” จึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ “กฎหมายบ้านเมือง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กฎหมายกับศีลธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก (Changkhwanyun, 1986)

สังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยาเน้นถือพระพุทธศาสนาเป็นหลัก กฎหมายที่ตราขึ้นใช้ในสมัยนั้นก็ยึดตามหลักศาสนา โดย “ธรรม” ที่กล่าวถึงนี้ จากหลักฐานในกฎหมายสุโขทัยเรียกว่า “หลักมนุษย์ธรรม” หรือก็คือธรรมที่ใช้ปกครองมนุษย์ เป็นสิ่งที่พระเจ้าแผ่นดินมีพระราชโองการให้ตราขึ้นเพื่อใช้ปกครองไพร่ฟ้าประชาชน ดังความว่า “.... นิยายอนนพระองค์ท่านได้เสวยในอธิปไตยจกใครขัดพระราชสีมานี้ดังมนุษย์ธรรมอย่างพระยารามราชอันผู้สาธุแสดงยศ ปราภุสขชั่วลูกหลานขนาดเป็นหลักกลาย.....” (...นิยาย⁴ อันพระองค์ท่านได้เสวยในอธิปไตยจกใครขัดพระราชสีมานี้ดังมนุษย์ธรรมอย่างพระยารามราชอันผู้สาธุแสดงยศ ปราภุสขชั่วลูกหลานขนาดเป็นหลักกลาย.....) (Legal inscription on thief's characters: side 1, line 12-13)

ในจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีกฎข้อหนึ่งกำหนดไว้ว่า “การถืออุเบกษาหรือการวางเจนนับผิด” ซึ่งการบัญญัติไว้เช่นนี้หากไม่พิจารณาให้ละเอียดอาจทำให้เข้าใจผิดไปว่าบทบัญญัติกฎหมายข้อนี้มีหลักการแตกต่างกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนต้องรู้จักการวางเฉย แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดพบว่า “ธรรมในพระพุทธศาสนา” กับ “ธรรมในกฎหมาย” นั้นคือสิ่งเดียวกัน

การที่กฎหมายฉบับนี้ถือว่า “อุเบกษา” (อุเบกขา) เป็นความผิด เนื่องมาจากตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธ “อุเบกษา” หรือ “อุเบกขา” หมายถึง “ความวางใจเป็นกลาง คือวางจิตเรียบสงบสมถะเสมอ เทียงตรงดุจตราขึง มองเห็นมนุษย์สัตว์ทั้งหลายได้รับผลดีร้ายตามเหตุปัจจัยที่ประกอบ ไม่เอนเอียงไปด้วยชอบหรือชัง” (Phratheprattanasuthi, 2014) หมายความว่าหลักคำสอนที่บอกให้ “อุเบกษา” ที่แม้จะแปลว่า “การวางเฉย” แต่ก็ไม่ได้อ้างอิงแบบไม่ใส่ใจกฎหมายหรือข้อบังคับของบ้านเมือง อีกทั้งการกระทำผิดฐาน “อุเบกษา” ในบทบัญญัติกฎหมายมาตราที่ 5 ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรหลักนี้ยังอธิบายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดไว้ด้วยว่า “มีความผิดเพราะมีอคติ” ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักอุเบกขาในทางพระพุทธศาสนาที่สอนไม่ให้มีอคติ และขัดต่อหลักกฎหมายบ้านเมืองที่กำหนดว่า “ญาอุเบกษา” (อย่าอุเบกษา) ด้วย

6. “ธรรมะ” “กฎหมาย” และ “พระราช” ในสุโขทัย

ในมานวธรรมศาสตร์ของฮินดูมีการกล่าวถึงหน้าที่ของพระราชไว้ว่า พระราชเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย และอำนาจที่กล่าวถึงนั้นคือ “ทัณฑ์” หรือการลงโทษซึ่งพระผู้เป็นเจ้าได้สร้างขึ้น การรักษาความยุติธรรมคือการลงโทษคนชั่วและการปฏิบัติดีต่อคนดีถือเป็นภารกิจสำคัญของพระราช หากพระราชละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่นี้จะถือว่าขาดจากความเป็นพระราช และถูกลงโทษด้วย “ทัณฑ์” นั้นเอง

พระราชจักรทรงเป็นผู้บริสุทธิ์โดยการควบคุมผู้ทำบาป และโดยการปฏิบัติอย่างนั้นมวลต่อคนดี เช่นเดียวกับพราหมณ์ที่บริสุทธิ์ด้วยการบูชา

พระราชผู้ทรงปรารถนาจะเข้าถึงปราสาทแห่งอินทรเทพและนิรันดร์ภาพ มีความรุ่งเรืองอย่างไม่เสื่อมถอย ต้องไม่ละผู้กระทำการอันรุนแรงเลยแม้สักขณะ

...

พระราชผู้ใช้ทัณฑ์โดยชอบยอมถึงความเจริญ 3 ประการ (คุณธรรม ความพึงพอใจ ความมั่งคั่ง) ส่วนพระราชโง่ติยปราศจากความเป็นธรรม และมากด้วยตัณหา ย่อมถึงความพินาศด้วยทัณฑ์

เพราะทัณฑ์ซึ่งรุ่งโรจน์และบุคคลผู้ไร้ระเบียบยึดไว้ได้ยากนั้นจะทำลายพระราชและพระญาติพระวงศ์ในกาลที่พระองค์ทรงละความยุติธรรม

(The Ordinances of Manu, 1891 cited in Changkhwanyun, 1986 : 38)

⁴ ภาษาเขมร និយាយ (นิยาย) ก. “พูด” (<https://th.glosbe.com/>)

แนวคิดที่ว่าผู้ปกครองอยู่ในฐานะผู้มีหน้าที่รักษาคำจูนและใช้ธรรมะดังกล่าวเป็นที่มาของความคิดเรื่อง “ธรรมราชา” หรือ พระราชาผู้ปกครองโดยธรรม แต่ “ธรรมราชา” ในความหมายของฮินดูกับพุทธศาสนานั้นแตกต่างกัน ธรรมะของฮินดูแม้จะถือเป็น กฎนิรันดร์เช่นเดียวกับธรรมะในพระพุทธศาสนา แต่กฎของฮินดูนั้นมาจากพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้กำหนดซึ่งมีลักษณะตายตัวและติดตัวมาแต่กำเนิดจนทำให้เกิดระบบวรรณะขึ้น แต่ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงคัดค้านระบบวรรณะและปฏิเสธความเชื่อเรื่องพระผู้เป็นเจ้า หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนจึงแตกต่างไปจากฮินดู (Changkhwanyun, 1986) ส่งผลให้มานาวรรณศาสตร์ของประเทศในดินแดนแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาอันมีเมืองสุโขทัย อโยธยา ตลอดจนรัตนโกสินทร์ในปัจจุบันเป็นอาทิ มีลักษณะแตกต่างจากมานาวรรณศาสตร์ซึ่งเป็นบ่อเกิดของแนวคิดนี้ไปด้วย

ธมมสตถิ อิติ ชื่อว่าคำภีร์พระธรรมสาตรา มนุสาเรณ อันพระมนัสสารถาภิ ภาสิตํ กล่าว อาทิต ในต้น มูลภาสาย ด้วย มคธภาษา ปรมปรภทต อันปราปรอาจารย์นาสิบกัณมา ปติฏฐิตํ ตั้งอยู่ รามณญญสุ ในรามณญประเทศ ภาสาย ด้วยภาษา รามณญญสุ จแห่งรามณญกิตติ อิทานิ ในกาลบัดนี้ ปุริเสน อันบุรุษผู้เป็นวินิจฉัยอำมาตย์ ทุกคาพหฺ จะยังรู้เป็นอันยาก อิห สามเทเส ในสยามประเทศนี้ ตสฺมา เหตุตั้งนั้น อหฺ อันว่าข้า รจิตฺส จักตกแต่ง ต ธมม สตถิ ซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรานั้น สามภาสาย ด้วยสยามภาษา ตุมเห อันว่าท่านทั้งหลาย สุนาถ จงฟัง ต ธมม สตถิ ซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรานั้น สนติกา แต่สำนักนี้ เม แห่งเรา

(Pra Dharmasasatra in the Three Seals Code : 155)

ในพระธรรมศาสตร์ของไทย ธรรมะเป็นสิ่งที่พระมนัสสารถาภิแสดงอิทธิฤทธิ์ให้หายไปกำหนดจดจำมาจากกำแพงจักรวาล และรณนาขึ้นเป็นคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ให้สั่งสอนพระราช กฏหมาย ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นจึงเป็นสิ่งที่เกิดจากอำนาจเหนือมนุษย์ แต่ก็มีอำนาจในการควบคุมความประพฤติของกษัตริย์ได้ด้วย เพราะแท้จริงแล้วพระราชหรือกษัตริย์ผู้ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินก็ยังคงเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นต้องครองตนอยู่ภายใต้ “ธรรม” หรือ “กฏหมาย” นี้เช่นกัน

การที่ธรรมะเข้ามามีบทบาทแทนอำนาจนิติบัญญัตินี้เองทำให้ระบบกฎหมายโบราณไม่มีองค์กรที่ทำหน้าที่บัญญัติกฎหมายขึ้นอย่างชัดเจน กฎหมายตะวันออกในสมัยโบราณจึงแตกต่างกับกฎหมายตะวันตก คือไม่มีลักษณะเป็นประมวลกฎหมาย หากแต่เป็นการรวบรวมประเพณีและข้อปฏิบัติที่สืบทอดกันมาแล้วเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เท่านั้น และข้อความหลายตอนในคัมภีร์กฎหมายก็มีลักษณะเป็นไปตามหลักกรรมทางศาสนา

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร ผู้วิจัยศึกษาจากวิธีทางภาษาในระดับต่าง ๆ พบว่าผู้ประกอบสร้างวาทกรรมใช้กลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ และการใช้ประโยคเพื่อสื่อความหมาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเลือกใช้ศัพท์

ในทางภาษาศาสตร์ลักษณะการเลือกใช้ศัพท์ที่ต่างกันเพื่ออ้างถึงสิ่งเดียวกันจะสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อสิ่งนั้นแตกต่างกัน ดังนั้นการที่กฎหมายฉบับเดียวกันเรียกคนกลุ่มเดียวกันซึ่งก็คือกลุ่มผู้กระทำผิดด้วยการเลือกใช้ศัพท์ที่ต่างกันจึงเป็นการถ่ายทอดมโนทัศน์หรือความคิดที่ผู้ใช้ภาษามีต่อคนกลุ่มนั้นแตกต่างกัน และส่งผลให้ภาพแทนของคนกลุ่มนั้นมีลักษณะแตกต่างกันไปด้วย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการเลือกใช้ศัพท์ในจารึกกฎหมายลักษณะโจรเพื่อนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิด 2 ประการ ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด และการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำผิด

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิด คือ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับสรรพสิ่งโดยการเลือกใช้คำที่ใดคำหนึ่งเรียกแทนสิ่งที่ถูกอ้างถึง บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีลักษณะของการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดแตกต่างหลากหลาย จากการศึกษพบว่าในคัมภีร์กฎหมายที่มีเพียง 8 มาตรา หรือเพียง 2 ด้านจารึก มีจำนวนการใช้คำอ้างถึงผู้กระทำผิดหรือคำแทนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันมากถึง 35 คำ จากจำนวนการกล่าวอ้างถึง

ผู้กระทำผิดทั้งหมด 52 ครั้ง แสดงให้เห็นการประกอบสร้างภาพผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรที่แตกต่างกัน ส่วนการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยาย คือ การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำในการบรรยายหรือเล่าถึงเหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำในการบรรยายจึงเป็นกลวิธีทางภาษาอีกหนึ่งกลวิธีที่ช่วยให้ภาพแทนของผู้กระทำผิดเกิดขึ้นในมโนทัศน์ของผู้อ่านได้ ซึ่งในบทความนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการศึกษาภาพแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาทั้ง 2 กลวิธีไว้ในคราวเดียวกัน

จากการศึกษาทวิวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำอ้างถึงผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจรและนำคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดความผิดเหล่านั้นมาพิจารณาจัดกลุ่มความหมาย ทำให้แบ่งกลุ่มคำเรียกผู้กระทำผิดตามความหมายได้ 7 กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

Table 1 ตารางแสดงคำเรียกผู้กระทำผิดในจารีกกฎหมายลักษณะโจร

ลำดับ	กลุ่มความหมาย		คำเรียกผู้กระทำผิด (35 คำ)	จำนวนความถี่	ร้อยละ
1	คนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย	ลักลอบทำผิด, ไม่น่าไว้วางใจ	คโมยมนัน/คโมยมนัน (ขโมยนั้น), [มันคน]ลักจ้งตนมมันโดยคูนในมัน (มันคนลักจ้งตนมมันโดยขูในมัน), คโมย (ขโมย), คโมยลกกผู้คนทาน (ขโมยลักผู้คนทาน), คโมยอนนลกกวักววยข้างมัสซช.....อนนใด (ขโมยอันลักวักววยข้างมัสตว์.....อันใด), คโมยอนลักคนทานแลไปทน์เอาออกจากเมือง (ขโมยอันลักคนทานและยังมีทน์เอาออกจากเมือง), ผู้ลัก (ผู้ลัก), อ่าลัก (อ่าลัก = ผู้ปกปิดอำพราง), [ผู้]ทำปลอมปลอม (ผู้ทำเปลี่ยนปลอม)	10	19.23
		ฝ่าฝืนคำสั่ง	คนมนอันลเมอส...ทาน (คนมันอันลเมิต[อาชญา]ทาน)	1	1.92
2	บุคคลอันตราย	มี พ ฤ ติ ก ร ร ม กระทำร้าย / ข่มขู่	ผู้ร้ายมนักลักทันทัน ปปลอมท่งทาน (ผู้ร้ายมันฉลักทันทัน ปปลอมท่งทาน), โจร, ตนกู (ตนกู = ข่มขู่)	3	5.77
3	ผู้สนับสนุนการกระทำผิด		ผู้ชอยคโมย (ผู้ช่วยขโมย), ผู้มนนชอยคโมยคนนัน (ผู้มันช่วยขโมยคนนัน)	2	3.85
4	คำบุรุษสรรพนาม		ตน (สรรพนามบุรุษที่ 3), สู (สรรพนามบุรุษที่ 3), มนن, มัน (มัน = สรรพนามบุรุษที่ 3), อนัน (อนัน = สรรพนามบุรุษที่ 3)	17	32.69
5	คำชี้เฉพาะ		ฝูงตงัน (ฝูงตงัน), ฝูงัน (ฝูงัน), มนฝูงัน (มันฝูงัน), คนฝูงัน (คนฝูงัน), ฝูงาซีน (ผู้ว่าชื่อนี้ = ใครก็ตาม), คนผู้....นัน ใส (คนผู้[ไว้ข้าทาน]นันไชร์), พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนน (พ่อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนัน), เพื่อนนัน (เพื่อนนัน = เป็นเพื่อน/ผู้ช่วยเหลือขโมย), เพื่อนมน (เพื่อนมัน)	10	19.23
6	ไม่ชี้เฉพาะ		ผู้ใด (ผู้ใด)	4	7.69
7	ระบุลักษณะหรือพฤติกรรมอื่น ๆ		ผู้ใด.....ใหญ่สูง (ผู้ใดถือศักดิ์ใหญ่สูง), ผู้กทำ... (ผู้กระทำผิด), ตนกผู้กลาย (ตนกผู้กลาย = ผู้ช่วยขโมย คือปล่อยให้ขโมยหนีไปไม่ช่วยจับ), คนเอาข้าทานหนีไปสู (คนเอาข้าทานหนีมาอยู่ด้วย), ...คนทานแลเอามา (...คนทานและเอามา = ผู้ลักข้าทาน)	5	9.62
รวม				52	100.00

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในการบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร มีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดแตกต่างกันหลากหลาย เมื่อพิจารณาความหมายของคำที่ใช้อ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นลักษณะของกฎหมายว่า กฎหมายที่จารึกไว้ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรมีผลบังคับใช้กับทุกคน ผู้ใด ("ผู้ใด") หรือ ใครก็ตาม ("ผู้ว่าขึ้น") ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน ("คนมโน้นลเมอส...ท่าน") ถือเป็นผู้กระทำผิด ("ผู้กระทำผิด") จะต้องถูกลงโทษ โดยบทบัญญัติในกฎหมายหลักนี้กล่าวถึงการกระทำความผิดในลักษณะการลักลอบกระทำผิด เช่น เป็นขโมย ("คโมย") ลักพาคน สัตว์ สิ่งของ ของผู้อื่นไป ("คโมยลักกผู้คนทาน", "คโมยอนนลกกวักควายช้างม้าสาช.....อนนใด") บางครั้งคนกลุ่มนี้อาจมีพฤติกรรมอันตราย ช่มชู้เจ้าทรัพย์ ("ตนกู", "[มนคน]ลกรังตนมนโดยคโมยในมน") และในการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำอาจมิได้กระทำเพียงคนเดียว แต่มีผู้รู้เห็นช่วยเหลือ ("ผู้ชอยคโมย", "ผู้มนชอยคโมยคนนนี้", "เพื่อนมน") ซึ่งกฎหมายระบุว่าบุคคลเหล่านี้ ("ใน ผู้ดงนี้") เป็นคนไม่ดี ("ผู้ร้าย...") นับเป็นโจร ("โจร") ซึ่งต้องถูกลงโทษเช่นกัน

เมื่อนำคำอ้างถึงผู้กระทำผิดดังกล่าวทั้ง 35 คำ มาพิจารณาร่วมกับกลวิธีการเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเพื่อบรรยายการกระทำความผิดหรือบรรยายเหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร พบว่า กลวิธีการเลือกใช้ศัพท์นั้นนำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจร 3 ประการ ดังนี้

1.1 ผู้กระทำผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เห็นได้จากการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการขัดคำสั่งอ้างถึงผู้กระทำผิด 2 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ที่ลักลอบกระทำความผิด เช่น "คโมย" (ขโมย) "ผู้ลัก" (ผู้ลัก) และ 2) ผู้ที่กระทำความผิดอย่างเปิดเผย เช่น "คนมโน้นลเมอส...ท่าน" ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นอ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายการกระทำความผิด เช่น การใช้คำเรียกแทนผู้กระทำผิดว่า "คโมย" (ขโมย) หรือการใช้คำว่า "ลักก" (ลัก) บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 Legal inscription on thief's characters: side 1, line 39 – 42, section 3

39. ... ๐ มา

40. ตราหนึ่งสอด ในบ้านผู้จกกล่าวนี้แล และมีคโมยลักกผู้คนทานไปจอดตนกดี ไปกลายบ้านของตนกดี

41. คโมยอนนลกกวักควายช้างม้าสาช.....อนนใดไปจอดไปกลายตนกดีให้นายเจ้าบ้านเจ้า

42. เรือน.....พิจารณาคนรู้วาคโมยจริง เอาจริงได้ ...

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ถ้ามีผู้นำสงสัยว่า เป็นขโมยลักผู้คนทานมาลับ ๆ ล่อ ๆ ไกล่ตนหรือไกล่เรือนตนกดี ขโมยลักวักควายช้างม้าสัตว์ใด ๆ ไปไกล่ตนกดี ให้เจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณาดู ถ้ารู้ว่าเป็นขโมยจริง ก็ให้จับตัวให้ได้ ...

ตัวอย่างที่ 2 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 27 - 31, section 6

27. ... ๐ มาตราหนึ่งสอดอนิงผู้ว่าขึ้นลักของใน

28. บ้านท่านกดีลักข้อนนท่านผู้ใดผู้หนึ่งชวนตนไปลักท่านกดีไปลักกด้วยกนแลวกดี

29. แลรู้ว่าผู้หนึ่งลักกขมสังสินท่านอนนนานพันในปรมาณสิบปีอนลักในหนึ่งนัต นี้กดีใน

30. ลกกผู้หนึ่งหาผู้รู้เห็นบมิได้สก่อนดังอนักดีโสคนผู้หนึ่งใสใจแลเอาโจรกลายมนนอก

31. ไมทูลแก่เจ้าไทมาบอกแก่ปรภาควาหบตีท่านใหม่ชดิง (มนคน) ลกรังตนมน โดยคโมยในมน

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ใครก็ตาม เข้าไปลักของในบ้านท่านกดี มีผู้ชักชวนไปลักข่าท่านกดี ไปลักด้วยกันกดีและรู้เห็นว่าผู้หนึ่งผู้ใดลักขมสังสินท่านไป (แอบลักขโมยของไป) นานพัน 10 ปีแล้วก็ตาม พวกขโมยผู้ลักขมของท่านไป (โดยที่)หาผู้รู้เห็น(คน)อื่น(ไม่ได้) (แต่มีคนท่รู้ว่าคนกลุ่มนั้นเป็นขโมย) คนผู้รู้เห็นรู้อยู่แก่ใจแลกลับทำตัวเป็นโจรหาได้แจ้งแก่เจ้าไทไม กลับไปบอกบรรดาหบตี (เจ้าบ้านเจ้าเรือน) เอาสินจ้างรางวัล ท่านให้ปรับไหมดังมันเป็นขโมยเสียเอง และหนวงรังเขาชู้เขา

จากตัวอย่างที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงพฤติกรรมกระทำความผิดแบบไม่ต้องการให้ใครรู้ คือ ใช้คำว่า “ขโมย” (ขโมย) หรือ “คโมยอนหนัก” (ขโมยอันลัก) เพื่ออ้างถึงผู้กระทำความผิด และเลือกใช้คำว่า “ลัก” (ลัก) หรือ “ลักกลยม” (ลักเลียม) เพื่อบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด

การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นอ้างถึงผู้กระทำความผิดและบรรยายพฤติกรรมกระทำความผิดจึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่ไม่ต้องการให้ใครรู้” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำความผิดว่า “ผู้กระทำความผิดคือผู้ที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ”

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในด้านความหมายอย่างละเอียด คำว่า “ขโมย” (ก.) และ “ลัก” (ก.) ซึ่งหมายความว่า “ลอบทำสิ่งที่ตนไม่มีสิทธิ์หรือไม่ได้รับอนุญาต” (Royal Institute of Thailand, 2011) ยังสื่อความหมายว่าเป็นการกระทำละเมิดผู้อื่นด้วย กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของทรัพย์สินนั้นซึ่งจัดเป็นความผิดฐานละเมิดได้ประการหนึ่ง ดังนั้นการปรากฏใช้เพียงคำว่า “ขโมย” และ “ลัก” เป็นคำเรียกแทนผู้กระทำความผิดและบรรยายพฤติกรรมกระทำความผิดจึงไม่สะท้อนภาพแทนว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจอย่างชัดเจนนักแม้จะเป็นกลุ่มคำที่พบมากที่สุดก็ตาม แต่กลับทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า การเป็น “ขโมย” หรือการมีพฤติกรรม “ลัก” ทรัพย์สินของนั้นเป็นพฤติกรรมกระทำละเมิดกฎหมายอย่างหนึ่ง และเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมาย” รวมถึงเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำความผิดว่า “ผู้กระทำความผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย”

1.1.2 การใช้คำหรือกลุ่มคำที่สื่อเจตนากระทำความผิดอ้างถึงผู้กระทำความผิดและบรรยายการกระทำความผิด คือ การนำเสนอว่าผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมกระทำความผิดขึ้น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน หรือเพิกเฉยไม่ใส่ใจกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่นการใช้คำเรียกแทนผู้กระทำความผิดว่า “คนมนอนัลเมอส...” (คนมันอันละเมิด...) หรือการใช้คำเช่น “ลเมอส” (ละเมิด) “ผิด” (ผิด) “อุเบกษา” (อุเบกษา) และ “บ...” (ไม่...) บรรยายพฤติกรรมกระทำความผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

Legal inscription on thief's characters: side 1, line 24 - 39, section 2

24. ... ๐ มาตราหนึ่งโสตลูกขุนมนนาย
25.แลผู้ใดน้อยอุบายบานนอก.....เมืองเลกตนยง์ ไกลจาก
26.แควนเมืองใหญ่ทงหลายท่เนปร ชลยง
27.แกถิ่นถานบานนาอน้อไสรยประ.....
28.ชววนนกดี่ แลครึงวนนกดี่ ผิมี่ข้าอนั้นปักทาน.....
29.ข้าชีบาพระอุปธิยาจารย์กดี อนั้นหันไปสูบานสูของตนไปสูอุยยาวเรี
30. (อน).....กดีคนเอาข้าทานหนึ่ไปสูจุงชินไห่ได้ไวข้าทาน
31.ท่านนั้ผิด.....แก่พระเจ้าแผ่นดินแก่เจ้าบ้านเจ้าเมือง.....จริงแมนเจ้าไทบญง์ ไสให้ไป.....
32.เมือง.....จกบังงคบบให้เจ้าชานนี้.....ไผยอนนกลวพระ
33.คนทานแลเอามามีให้พันอาชญาทานนั้ขนาดราชศาสตรธรรมศาสตรทาน.....แต่ให้ไ้
34. แกมนนแลแก่ผู้เอาข้าทานมานนั้สแล ในดงนี้ผิมี่ไ้หาลเมอสแลไ้ข้าทานพันสามวันคน
35. ผู้.....นั้ ไสทานจกให้ไหมแลนแลหมิ่นพนนไปจุงถึงท้าว นั้ ฟเพนทำหมิ่นทำพนน
36.วนนไปเชนพันขนาดดีทิฟเพนแปดวันในดงอนนแลญง์ไ้ข้าทานพันในแปดวัน
37. สินไหมทำหมิ่นทำพนน แมนชีพันวันนิงกดีทานจกทอดสินไหมแกมน
38. ผู้นนโดยขนาดจกลกคินทานแลไปบ้านกเอาไปจากวงนนแลเห็นแผนกคนมนอนัลเมอส
39.ทานจกใหม่ทนคูกทานโดยคักคักดิงขนาดธรรมศาสตรราชศาสตรโสตแล

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งโสต บรรดาลูกขุนมนนายไพร่ฟ้าและผู้ใดก็ดี ที่อยู่บ้านนอกบ้านนา เมืองเล็กที่ตนอยู่ไกลเมืองใหญ่ เช่น เซลียง สุโขทัย แลที่อยู่อาศัยไกลออกไปช่วงเวลาเดินทางประมาณวันหนึ่งหรือครึ่งวันก็ดี ผิมี่ข้าในสังกัดท่าน ข้าทานข้าวัด

และข้าพระอุปัชฌายจารย์ หนีไปอยู่ที่เรือนตงกิดี มีคนเอาข้าท่านหนีมาอยู่ด้วยกิดี ให้รีบคืนข้าท่าน เก็บข้าท่านไว้ถือว่า ผิดอาชญาของพระเจ้าแผ่นดิน ... ให้ลงโทษผู้ลักข้าท่านเต็มขนาดในพระราชศาสตร์พระธรรมศาสตร์ ส่วนรางวัลก็แต่งให้แก่ผู้เอาข้าท่านมาคืน กำหนดโทษ ผู้ละเมิดอาชญา ดังนี้ ใครเอาข้าท่านไว้พ้น 3 วันแล้ว ให้ปรับ 11,000 เบี้ย ไปจนถึงวันที่ 5 ใครเอาข้าท่านไว้พ้น 5 วันแล้ว ให้ปรับ 55,000 เบี้ย ไปจนถึงวันที่ 9 หากพ้นวันที่ 8 ไป แม้แต่เพียงวันเดียว ท่านให้ทอด (กำหนดค่าปรับ) แก่กันในลักษณะลักทรัพย์ท่านและนำไปจากเวียง

ตัวอย่างที่ 4 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 10 - 20, section 5

10. ... ๐ มาตราหนึ่งสอดในบ้านของคนกลาวนี้แลแล้วมีโจรลักวัวมปฝันทาน
11. ไปกลายตนกิดีไปจอดเรือนกิดีล้อยผู้ นอเบกษาแลบมีเอาและให้ปล่อยไปนอน
12. นนิงสอดพิจารณาว่ารู้วักโมยแลพอกโมยนั้นนพ็นองตนกลายแล ปล่อยไป
13. อนนิงสอดเห็นคโมยนั้นนพ็นข้าผู้ใหญ่กลายกลวแกศกิดีผู้ใหญ่แล ปล่อยไป
14. ป ๐ อนนิงสอดเอาคโมยนั้นนแลแล้วกลายคโมยนั้นนจำงผู้อนตนกลายเห็นแก
15. สินจำงคโมยนั้นนแล ปล่อยไป ๐ อนนิงสอดพ้อเจ้าของเจ้าข้าไล่คโมยไปถึงบ้านตน
16. ผู้กลายเจ้าของร้องให้ช้อยกู่พ้อเจ้าบ้านเจ้าเรือนนงกัญบ้านแลกลายบิผู้ช้อย
17. แล ปล่อยไป กิดีทั้งปวประการนงอนนกลาววา นอเบกษาแลบมีเอาผู้นั้นนแลแล้ว
18. วาพ้อพ้องตนแล ปล่อยไป อนนกลาววาข้าผู้ใหญ่แล ปล่อยไป อนนกลาววากินสินจำงคโมยแล
19. ปล่อยไป อนนกลาววาล้อยบอแก้วแล ปล่อยไป อดติ ทงนี้แลมีเมื่อใดในบ้านในนายใดเรือนใด
20. ในฝูงตงนี้ท่านจกให้โทษ ...

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ถ้ามีผู้ลักวัวม ปอพันท่านไปใกล้ตนหรือเรือนตงกิดี คนผู้นั้น วางเฉยไม่จับกุมขโมย ปล่อยหนีไป เสียในกรณีดังต่อไปนี้ (1) พิจารณาดูรู้ว่าขโมยนั้นเป็นพี่น้องตน (2) ขโมยนั้นเป็นข้าผู้ใหญ่ ตนกลัวอำนาจของผู้นั้นจึงปล่อยไป (3) จับขโมยได้แต่เห็นแก่เงินรับสินจ้างขโมยแล้วปล่อยไป (4) เจ้าของข้าวิ่งไล่ตามขโมยไป ได้ร้องเรียกให้ผู้รู้เห็นช่วย เจ้าบ้านเจ้าเรือนอยู่บ้านและรู้ แต่ไม่ช่วยจับกุมตัวขโมยกลับปล่อยตัวขโมยหนีไป

ผู้ใด วางเฉยไม่จับกุมขโมย เพราะ (1) เห็นว่าขโมยนั้นเป็นพ้องพี่น้องตนจึงปล่อยไป (2) เห็นว่าขโมยนั้นเป็นข้าผู้ใหญ่จึงปล่อยไป (3) รับสินจ้างขโมยจึงปล่อยไป (4) เห็นขโมยผ่านไปแต่ไม่จับกุม หากอคิดนี้เกิดขึ้นในบ้านในเมืองเมื่อใด ท่านให้ลงโทษ ...

ตัวอย่างที่ 5 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 27 - 31, section 6

27. ... ๐ มาตราหนึ่งสอดนิงผู้ว่าชีนลักของใน
28. บ้านท่านกิดีลักข้าอนนท่านผู้ใดผู้หนึ่งชวตนไปลักท่านกิดีไปลกกตวยกนแลแล้วกิดี
29. แล รู้ว่าผู้นี้ลักกลลยมสิ่งสินท่านอนนนานพนในปรมาณสิบปีอนลักในหนั้นดี นีกิดีใน
30. ลกกฝูงนื่อนี้หาผู้รู้เห็นบมีได้สกอนัดงอนักกิดีเสคนผู้นี้ใส่ใจแลเอาโจรกลายม้นออก
31. ไมทูลแก่เจ้าไท มาบอกแก่ปรฎาตหบดีท่านใหม่ชดง (มนคน) ลกรังตนมน โดยคุณมน

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ใครก็ตาม เข้าไปลักของในบ้านท่านกิดี มีผู้ชักชวนไปลักข้าท่านกิดี ไปลักด้วยกันกิดี หรือ รู้เห็น ว่ามีผู้หนึ่งผู้ใดลักเลียมสิ่งสินท่านไป (แอบลักขโมยของไป) แม้เวลาจะผ่านพ้นไปนานถึง 10 ปีแล้วก็ตาม คนผู้รู้เห็นเหตุการณ์เหล่านั้น ไม่แจ้งความแก่เจ้าไท กลับทำตัวเป็นโจร นำความนั้นไปบอก (ข่มขู่) บรรดาคหบดี (เจ้าทรัพย์) เพราะหวังสินจ้างรางวัล ท่านให้ปรับใหม่ดังมันเป็นขโมยที่ข่มขู่เจ้าทรัพย์

ตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงการขัดคำสั่ง เช่น ใช้คำว่า ว่า “ลเมอส” (ละเมิด) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิดว่า “คนหม้อหัลเมอส” (คนมันอันละเมิด) และเลือกใช้คำว่า “ลเมอส” (ละเมิด) และ “พิด.....แก่พระเจ้าแผ่นดิน”

เจ้าบ้านเจ้าเมือง..." (ผิดอาญาของพระเจ้าแผ่นดิน) บรรยายการกระทำของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งต้องถูกลงโทษ

ตัวอย่างที่ 4 การเลือกใช้คำว่า "อุเบกษา" ซึ่งหมายถึง การวางเฉย บรรยายการกระทำของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นว่าการวางเฉยต่อเหตุการณ์การกระทำผิด หรือการวางเฉยต่อการช่วยจับกุมผู้กระทำผิด "อุเบกษาแลม่มีเอาและให้ปล่อยไป" (วางเฉยไม่จับกุมขโมย ปล่อยหนีไป) นั่นถือเป็นความผิดด้วยประการหนึ่ง

ส่วนในตัวอย่างที่ 5 การบรรยายการกระทำของผู้กระทำผิดว่า "รู้ว่าผู้เนิงลกกลยม" "ใส่ใจแลเอาโจรกลายมนอกไมทูลแก่เจ้าไท" แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่าเป็นผู้รู้เห็นว่าใครกระทำความผิดหรือรู้เห็นว่ามีเหตุการณ์การกระทำผิดเกิดขึ้นแต่กลับไม่ใส่ใจเอาเป็นธุระไปกราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน (เจ้าไท) การกระทำในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการไม่เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับซึ่งพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ตั้งขึ้น

การเลือกใช้คำดังในตัวอย่างที่ 3 - 5 เป็นคำเรียกผู้กระทำผิดและใช้ในการบรรยายพฤติกรรมการกระทำความผิดจึงเป็นการประกอบสร้างภาพของการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าคือ "การเพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน" ซึ่งเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า "ผู้กระทำผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย" และถือเป็นการ "ไม่เคารพยำเกรงพระเจ้าแผ่นดิน" ด้วย

1.2 ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย คือ การนำเสนอว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะเป็นคนไม่ดี (ชั่ว/ร้าย) มีพฤติกรรมคุกคามความปลอดภัยของผู้อื่น เช่น การเลือกใช้คำว่า "ผู้ร้าย" (ผู้ร้าย) อ้างถึงผู้กระทำผิด หรือการบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่ามีการถืออาวุธ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 43 - 44, section 8

43. นิงสูกินบงอันท่านบมีห้ามสูทั้นพระปรณูปติเพื่อ (โบยผู้) ทำปลอนปลอม

44. ผู้ร้ายมนัชกลักท่านกิน ปลอมท่งท่าน.....คนรู้ท่งหลายเพื่อนัน (พระปรณูปติน)

คำแปล ๐ (ประการ)หนึ่ง พวกเจ้าทั้งหลายกินของที่เขาปิดบังว่าลักมา แล้วท่านก็ได้ห้ามท่งที่เห็น (รู้ดี)ว่าพระราชบัญญัติจะให้โบยผู้ทำการเปลี่ยนปลอม ผู้ร้ายฉลักท่านกิน หลอกหลวงท่งท่าน

ตัวอย่างที่ 7 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 33 - 37, section 7

33. ... ๐ มาตราหนึ่งโสตฉิมิคนจกไปราวีฟิรามชิง

34. เอาเข้าเอาของท่านแมนชีลูกส่มลูกหวานท่านคนใดก็ดี อนเจ้าของบมีให้แลอนหนึ่งไม

35. มีคนท่งหลายชอยกุ่มชอยเอาจูงได้แมนผู้ไลผู้มนันถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใน

36. หญโตให้เอามันจูงได้แลให้ไปถวายแก่ท่านท่านบาดใหม่ให้เปนรังวันผู้ (ได้มนนแมนน-

37. น) เฟิงกาทันนวัน ไต ให้เปนขนาดแก่ท่งหลายท่านจกักทำ

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งโสต ถ้ามีคนจกไปราวี (หาเรื่องทะเลาะ) และฟิราม (อวดเก่งข่มเหง) ซึ่งเอาข้าวเอาของท่าน เพียงแค่ลูกส่มลูกหวานจากเจ้าของที่ไม่ให้แล้วไม่มีคนเข้ามาช่วยจับกุมผู้แสดงอำนาจนั้น ต่อให้ผู้มนันถือหอกดาบจนถึงเครื่องเหล็กใหญ่โตก็ให้เอาตัวมันจนได้ และให้ไปถวายแก่ท่าน ท่านจะบาดใหม่ (ตัดใหม่-แบ่งส่วนเงินค่าปรับ) ให้เป็นรางวัลแก่ผู้จับตัวมันมาได้

ตัวอย่าง 6 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงการเป็นคนไม่ดี เช่น ใช้คำว่า "ผู้ร้าย" (ผู้ร้าย) อ้างถึงผู้กระทำผิด ส่วนตัวอย่างที่ 7 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่นได้เช่นการถือเครื่องอาวุธไปในที่สาธารณะ "ถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใหญ่โต" (ถือหอกดาบตลอดจนเครื่องมือเหล็กใหญ่โต) บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิด แสดงให้เห็นลักษณะของผู้กระทำผิดว่าเป็นบุคคลที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับบุคคลอื่นได้

การเลือกใช้คำในลักษณะดังกล่าวอ้างถึงและบรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับผู้อื่น” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย”

1.3 ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด คือ การนำเสนอว่าในบางครั้งการต้องถูกลงโทษไม่ใช่เป็นเพราะตนเองเป็นผู้กระทำผิด หากแต่ตนนั้นคือผู้ที่ช่วยเหลือผู้กระทำผิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ที่พักพิงหรือการพาผู้กระทำผิดหลบหนี เป็นต้น บุคคลผู้กระทำการเช่นนั้นถือเป็นผู้กระทำผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากการเลือกใช้คำที่แสดงถึงมิตรภาพหรือการให้ความช่วยเหลือ เช่น “เพื่อน...” (เพื่อน...) อ้างถึงผู้กระทำผิด และใช้คำเช่น “ชอย” (ช่วย) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด เช่น “ผู้ชอยคโมย” (ผู้ช่วยชอย) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 1 - 6, section 3

1. หนึ่งให้โต้แกมนนผู้ชอยนนั้นผู้ชอยคโมยจากไปแลได้ด้วยคโมยผู้นั้น
2. สิท่านบมิได้ให้แกผู้มนนชอยคโมยคนนั้นชีวามนนเหนคนขึ้นนั้นหลากดงขึ้น
3. แลมนนเอาพิจารณาโดยพระประชูปิตท่านจึงพี่เจ้าของบานนี้ ด้วยบานนี้ดงขึ้นด้วย
4. กัดิตนจเพิงได้บ่เนจแลถาอนั้นไปอุเบกษาแลอยู่ตวงเจ้าของไปถึงแลจึงจกเอามนั้น
5. มา ท่านแดงให้เชนดงเพื่อนน ขนาดนิงสิต่านแดงโดยอนว่าภาคอุเบกษาอยู่
6. ลไปเองกอนนนั้นแลแมนญงมี สัญาด้วยคโมยสิต่านญงบังคับเมื่อหน้า

คำแปล ๐ ถ้ามีผู้ช่วยจับกุมชอยได้ก็ให้รางวัลแก่ผู้นั้น ฅิว่าผู้ช่วยชอยจกไปด้วยและจับมาได้พร้อมชอยนั้น ท่านไม่ให้สินรางวัลแกมนผู้ซึ่งช่วยชอยนั้น ด้วยเหตุว่ามนรู้ว่าใครเป็นเจ้าของทรัพย์และหมายจะได้บำเหน็จรางวัลช่วยจับชอยตามพระราชบัญญัติ รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงได้เข้าจับด้วย เข้าในลักษณะ “อุเบกษา” คือ วางเฉย รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงจับชอยส่งให้ ท่านให้ถือว่าเป็นเพื่อนชอยและถือว่าเข้าลักษณะวางเฉยเสียชั้นหนึ่งก่อน หากต่อไปข้างหน้าพบว่ามิใช่ข้อสัญญาจับชอยก็ให้บังคับคดีเอาความผิดด้วย

ตัวอย่าง 8 แสดงให้เห็นการเลือกใช้ศัพท์ที่สื่อถึงมิตรภาพและการช่วยเหลือผู้กระทำผิด ได้แก่ “เพื่อนน” (เพื่อนนั้น) “ผู้ชอยคโมย” (ผู้ช่วยชอย) “ผู้มนนชอยคโมยคนนั้น” (ผู้มนช่วยชอยคนนั้น) อ้างถึงผู้กระทำผิด

การเลือกใช้คำในลักษณะดังกล่าวอ้างถึงผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้กระทำผิดว่าไม่ใช่ตัวการในการกระทำความผิด แต่คือคนที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้กระทำการซึ่งถือเป็นความผิดตามกฎหมายได้สำเร็จ เป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การช่วยเหลือผู้กระทำผิด” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า “ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิด”

2. การใช้ประโยค

ประโยค คือ กลุ่มคำที่เรียงต่อเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบตามกฎหมายไวยากรณ์ของแต่ละภาษา โดยประโยคนั้นจะแสดงให้เหตุการณ์หรือสภาพบางอย่าง หมายความว่าประโยคที่ใช้ในการสื่อสารนั้นสามารถสื่อความหมายหรือสื่อเจตนาของผู้ส่งสารได้ ประโยคที่พบใช้มากในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรคือ ประโยคคำสั่ง และประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การใช้ประโยคคำสั่ง จากการศึกษาศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรพบว่า แม้กฎหมายฉบับนี้จะถูกจารึกลงบนแผ่นศิลารูปใบเสมาซึ่งมีพื้นที่ในการจารึกตัวบทกฎหมายเพียง 2 ด้าน (หน้า) เท่านั้น ส่งผลให้ภาษาที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายเป็นสำนวนภาษาที่ค่อนข้างสั้นและกระชับแตกต่างกับภาษาที่ใช้ในพระอัยการบางฉบับในกฎหมายตราสามดวงที่ตราขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน แต่บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกก็ยังคงแสดงให้เห็นถึงการใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งเช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ

โครงสร้างประโยคคำสั่งที่พบใช้ในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร เช่น “ท่านให้...” หรือ “ให้...” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

Legal inscription on thief's characters: side 1, line 40 - 45, section 3

40. ตราหนังสือ ในบ้านผู้กักขังนี้แล และมีคโมยลกผู้คนทอนไปจอดตนกดี ไปกลายบ้านของตนกดี
 41. คโมยอนนลกกวักควายช้างม้าสชช.....อนนไดไปจอดไปกลายตนกดีให้นายเจ้าบ้านเจ้า
 42. เรือน.....พิจารณาคนรู้วาคโมยจริง เอาจึงได้แลเอาคโมยนั้น อีกของ.....
 43.เจ้าไทวาช้างจริงจริงขนาดอนนเจ้าของบมีได้ให้คงไปตามหาสกอนน ดจ.....
 44. ----- (ชำรุด)
 45. ----- (ชำรุด)

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสัด ถ้ามีผู้นำสงสัยว่าเป็นขโมยลักผู้คนทอนมาลับ ๆ ล่อ ๆ ไกล่ตนหรือใกล้เรือนตนกดี ขโมยลักวัวควายช้างม้าสัตว์ใด ๆ ไปไกล่ตนกดี ให้เจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณา ถ้ารู้ว่าเป็นขโมยจริง ก็ให้จับตัวให้ได้และเอาขโมยและสิ่งของ (ไปส่งแก่)เจ้าไท

ตัวอย่างที่ 10

Legal inscription on thief's characters: side 2, line 1 - 6, section 3

1. นิงให้ได้แกมนนผู้ชอยนนิผู้ชอยคโมยจกไปแลได้ด้วยคโมยผู้นั้น
2. สใ^๓ท่านบมีได้ให้แก่มนชอยคโมยคนนชวามนนเห็นคนขึ้นนหลักดงขึ้นน
3. แลมมนเอาพิจารณาโดยพระปราชญ์ท่านจึงพเจ้าของบานนี้ ด้วยบานนี้ดงขึ้นนด้วย
4. กัดิตนจเพิงได้บเนจแลถาอนนไปอุเบกษาแลอยู่ตวงเจ้าของไปเถิงแลจึงจกเอามน
5. มา ท่านแต่งให้เชนดงเพื่อนน ขนาดนิงสใ^๓ท่านแต่งโดยอนนว่าภาคอุเบกษาอยู่
6. ลไปเอกอนนแลแมนญมีสัญญาด้วยคโมยสใ^๓ท่านญบงคับเมื่อหน้า

คำแปล ถ้ามีผู้ช่วยจับกุมขโมยได้ก็ให้รางวัลแก่ผู้นั้น คือว่า (ถ้า) ผู้ช่วยขโมยจกไปด้วยและจับมาได้พร้อมขโมยนั้น ท่านไม่ให้สินรางวัลแก่มนผู้ซึ่งช่วยขโมยนั้น ด้วยเหตุว่า มนรู้ว่าใครเป็นเจ้าทรัพย์และหมายจะได้บำเหน็จรางวัลช่วยจับขโมยตามพระราชบัญญัติ รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงได้เข้าจับด้วย เข้าในลักษณะ "อุเบกษา" คือ วางเฉย รอให้เจ้าทรัพย์ไปถึงก่อนจึงจับขโมยส่งให้ ท่านให้ถือว่าเพื่อนขโมยและถือว่าเข้าลักษณะวางเฉยเสียขึ้นหนึ่งก่อน หากต่อไปข้างหน้าพบว่ามีข้อสัญญากับขโมยก็ให้บังคับคดีเอาความผิดด้วย

ตัวอย่างที่ 9 และ 10 ข้างต้น เป็นกฎหมายในมาตราเดียวกัน ในตัวอย่างที่ 9 ข้อความในจารึกค่อนข้างชำรุด แต่ก็เห็นได้ว่าเนื้อหากฎหมายเป็นคำสั่งของ "ท่าน" ที่ให้เจ้าของบ้านจับตัวคนที่ต้องสงสัยว่าเป็นขโมยมาพิจารณา ถ้าเห็นว่าเป็นขโมยจริง ๆ ก็ให้นำตัวส่ง "เจ้าไท" (กษัตริย์สุโขทัย) ในประโยค "ให้นายเจ้าบ้านเจ้าเรือน.....พิจารณาคณรู้วาคโมยจริง เอาจึงได้" (ให้เจ้าบ้านเจ้าเรือนพิจารณา ถ้ารู้ว่าเป็นขโมยจริง ก็ให้จับตัวให้ได้)

ส่วนตัวอย่างที่ 10 "ท่าน" สั่งไม่ให้ให้รางวัล "ท่านบมีได้ให้..." กับคนที่ทำไปช่วยจับขโมยเพราะหวังเงินรางวัล ให้ถือว่าคนนั้นเป็นเพื่อนขโมยและผิดในข้อหาอุเบกษา "ท่านแต่งให้เชนดงเพื่อนน ขนาดนิงสใ^๓ท่านแต่งโดยอนนว่าภาคอุเบกษา" (ท่านให้ถือว่าเพื่อนขโมยและถือว่าเข้าลักษณะวางเฉยเสียขึ้นหนึ่งก่อน) ทั้งนี้ในภาษากฎหมาย "อุเบกษา" หมายถึง "การทำให้ไม่แยแส" (Pongsripan, 2012 : 117)

2.2 การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข หมายถึง ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์หรือสภาพการณ์บางอย่างว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์หรือสภาพบางอย่างเป็นตัวแปรหรือเป็นเงื่อนไขกำหนด หรือก็คือประโยคที่แสดงทัศนภาวะที่ว่า การเกิดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับการเกิดสิ่งหนึ่ง ประโยคเงื่อนไขนั้นจะมีความแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือเงื่อนไขให้เลือกทำหรือไม่ทำ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการกระทำนั้น โดยในประโยคจะมีคำสันธาน เช่น คำว่า "ถ้า" เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 11 Legal inscription on thief's characters: side 2, line 33 - 38, section 7

33. ... ๐ มาตราหนึ่งสอดผู้มีคนจกไปราวีฟิรามชิง
 34. เอาเข้าเอาของท่านแมนซึ่งลูกส่มลูกหวานท่านคนใดก็ดี อนันเจ้าของบมิให้แลอนันไม่
 35. มีคนทั้งหลายชอยกุ่มชอยเอาจงได้แมนผู้โลผู้่นมนันถือหอกดาบตราเครื่องเหล็กไ -
 36. หยูโตให้เอามันจนได้แลให้ไปถวายแก่ท่านท่านบาดใหม่ให้เปนนรวันผู้ (ได้มนนแมนน-
 37. น) เฟิงกทำที่นนั้นใด ให้เปนนขนาดแก่ทั้งหลายท่านจกทำ ๐ ผู้โดนน (อุเบกษาบเอา)
 38. คนผู้ร้ายนนั้นให้ปล่อยบชอยไลชอยกุ่มผู้ร้ายนนั้นดงอนนใส่ท่านจกใหม่มนโดยขนาด

คำแปล ๐ มาตราหนึ่งสอด ถ้าผู้มีคนจกไปราวี (หาเรื่องทะเลาะ) และฟิราม (อวดเก่งข่มเหง) ซึ่งเอาข้าวเอาของท่าน แม้เพียงแค่ลูกส่มลูกหวานจากเจ้าของที่ไม่ให้แล้วไม่มีคนเข้ามาช่วยจับกุมผู้แสดงอำนาจนั้น แม้ว่าผู้นั้นจะถือหอกดาบจนถึงเครื่องเหล็กใหญ่โต (มีอาวุธ) ก็ให้เอาตัวมันจนได้ และให้ไปถวายแก่ท่าน ท่านจะบาดใหม่ (ตัดใหม่-แบ่งส่วนเงินค่าปรับ) ให้เป็นรางวัลแก่ผู้จับตัวมันมาได้ ส่วนผู้ใดวางเฉยไม่ช่วยเอาตัวคนร้ายนั้น ท่านจะปรับใหม่มันเต็มอัตรา

ตัวอย่างที่ 11 แสดงให้เห็นการใช้คำสัณฐาน “ผิ” (ถ้า) และ “แมน” (มัน) เชื่อมความในประโยค “ผู้มีคนจกไปราวีฟิรามชิง...” (ถ้าผู้มีคนไปหาเรื่องทะเลาะและข่มเหงรังแกหรือขโมย...) และ “แมนผู้โลผู้่นมนันถือหอกดาบตราเครื่องเหล็กใหญ่โตให้เอามันจนได้” (แม้ว่าผู้นั้นมีอาวุธก็ให้จับตัวมาได้) เพื่อแสดงคำสั่งของ “ท่าน” ว่าให้จับตัวผู้กระทำความผิดมาได้แม้ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะมีอาวุธก็ตาม พร้อมกันนั้นก็เป็นการแสดงเงื่อนไขของการกลายเป็นผู้กระทำความผิดด้วยว่าถ้าใครไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ “ท่าน” จะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดและต้องถูกลงโทษ ดังความว่า “ผู้โดนน (อุเบกษาบเอา) คนผู้ร้ายนนั้นให้ปล่อยบชอยไลชอยกุ่มผู้ร้ายนนั้นดงอนนใส่ท่านจกใหม่มนโดยขนาด” (ผู้ใดวางเฉยไม่ช่วยเอาตัวคนร้ายนั้น ท่านจะปรับใหม่มันเต็มอัตรา)

การใช้ประโยคคำสั่ง “(ท่าน)ให้...” ร่วมกับการใช้การใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขในการจารึกบทบัญญัติกฎหมายแสดงให้เห็นว่า กฎหมายที่ได้รับการตั้งชื่อภายหลังการขุดค้นพบศิลาจารึกว่า “กฎหมายลักษณะโจร” ฉบับนี้ เกิดมีขึ้นเพราะพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในฐานะที่ทรงเป็นสมมุติเทวราชามีพระราชโองการให้บัญญัติไว้และจากเนื้อหาของบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นขั้นตอนในการบังคับใช้กฎหมายว่าถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ที่รู้เห็นในการกระทำความผิดนั้นจะต้องแจ้งให้เจ้าไท (พระมหากษัตริย์) ทราบ แล้ว “ท่าน” (พระมหากษัตริย์) ก็จะตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดหรือให้รางวัลผู้ทำดี แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ก็เป็นผู้มีอำนาจในการใช้กฎหมายด้วยพระองค์เอง

การที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นทั้งผู้บัญญัติกฎหมายและผู้ใช้กฎหมายส่งผลให้การกระทำละเมิดของผู้กระทำความผิดที่กล่าวถึงในบทบัญญัติกฎหมายไม่ใช่แค่การกระทำละเมิดกฎหมายธรรมดา แต่คือการกระทำละเมิดอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ของเทวราชา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่เกรงกลัวต่อพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นดังเทพ ส่งผลให้ผู้ที่ไม่เชื่อฟังกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระมหากษัตริย์จะต้องถูกลงโทษ

การใช้โครงสร้างประโยคคำสั่งซึ่งมี “ท่าน” เป็นประธานของประโยคร่วมกับการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไขที่แสดงเงื่อนไขของการตกเป็นผู้กระทำความผิดว่าเป็นคนที่ไม่ทำตามคำสั่งของ “ท่าน” จึงเป็นการประกอบสร้างภาพการกระทำซึ่งถือเป็นความผิดว่าเป็น “การกระทำละเมิดคำสั่งของพระมหากษัตริย์” และเป็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำความผิดในการกฎหมายลักษณะโจรว่าเป็น “คนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์”

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรแสดงให้เห็นว่า จารึกหลักนี้ถูกตราขึ้นเพื่อใช้ปกครองคนในเมืองสุโขทัยและเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครองของสุโขทัย การตรากฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขัดเกลาคติประเพณีของผู้ได้ปกครองให้เป็นผู้กตัญญูต่อพระเจ้าแผ่นดิน (“ผู้ดังนี้คือพระราชกิติ”) เพื่อให้คนในปกครองปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสังคมหรือคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินอย่างเคร่งครัด ดังจะเห็นได้จากการที่เนื้อหาในศิลาจารึกมีเรื่องของการให้รางวัลกับผู้จงรักภักดี เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินนั้นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด การให้รางวัลจึงถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่จะ

จงใจให้คนทำตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินหรือก็คือกฎหมาย ตรงกันข้าม ใครก็ตาม (“ผู้ว่าขึ้น”) หรือผู้ใด (“ผู้ใด”) ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน (“คนมนอนัลเมอส...ท่าน”) จะกลายเป็นผู้กระทำผิด (“ผู้กระทำผิด”) ต้องถูกลงโทษไปโดยปริยาย ดังความใน Legal inscription on thief's characters: side 2, line 45 - 52, section 8 ว่า

45. นี่แลผู้ใดหากเมื่อสแลหากข้ากินบโคนนรุษทั้งหลายใส่แมนซีของมัน.....
46. มาความมาชกท่านกินแล.....ทั้งหลายนี้แลผู้ใดใส่ใจ.....
47.เจ้าใหญ่ได้แก่ผู้หนึ่ง.....
48.ไปทูลแก่ท่าน.....คนผู้นั้น.....ใจซีแก่เจ้าไท
49.เจ้าไทด้วยซีใส่ท่านร้งวันมนนผู้นั้นจึงให้ไซแลหนี้สิน.....
50.โสคนผู้ตั้งนี้ควาพระราชกักตั้งช้อยหอมบ้านหอมเมืองแก่.....
51.ในฝูงตั้งนี้สอนท่านเจ้าไทจกมักให้ผิดแลใหม่แก่.....
52.กรรมทั้งหลาย.....

คำแปล ผู้ใดหากละเมิดพระราชบัญญัติและฆ่าวัวควายกินมิให้คนทั้งหลายรู้ไซร์ และมันฉกลักท่านกินแลผู้ใดใส่ใจไปทูลแก่ท่าน ถือว่าคนผู้นั้นใจซีแก่เจ้าไท (กษัตริย์) ท่านจักพระราชทานรางวัลมันผู้นั้น ไซร์หนี้สินให้แก่คนผู้นั้น เพราะคนผู้นั้นคือ ผู้กักต้อพระเจ้าแผ่นดิน จะช่วยล้อมบ้านล้อมเมืองแก่เจ้าไท จะทรงลงโทษและปรับไหมแก่ผู้กระทำความผิดทั้งหลาย

บทบัญญัติกฎหมายในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรกล่าวถึงลักษณะการทำความผิดที่สำคัญไว้ 2 ประการ คือ การลักลอบกระทำความผิดและการวางเฉยหรือการถืออุเบกษา การลักลอบกระทำความผิดซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่ถูกกล่าวถึงมากในศิลาจารึกหลักนี้คือการเป็นขโมย (“คโมย”) ลักพาคน สัตว์ สิ่งของ ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นไป (“คโมยลกกผู้คนทาน”, “คโมยอนนลกก วัวควายช้างม้าสซซ.....อนนใด”) แต่การถืออุเบกษาหรือการเพิกเฉยต่อคำสั่งของพระมหากษัตริย์หรือกฎหมายคือลักษณะความผิดที่ใหญ่ที่ครอบคลุมความผิดทั้งหมดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ดังจะเห็นได้จากการที่ *Legal inscription on thief's characters*: side 2, line 39, section 7 ระบุไว้ว่า “ผู้ใดอนน (อุเบกษา) เอา คนผู้ร้ายนนั้นให้ปล่อยบ่ช้อยไลช้อยก็ผู้ร้ายนนั้นดงอนนใส ท่านจกให้ใหม่มนโดยขนาดแลหนี้อนแต่สินอนเสียในผู้ร้ายอนซึ่งเอานันเท่าใดใส ท่านจกให้ไซจูงสินแลญาอุเบกษา” (ผู้ใดวางเฉยไม่ช่วยเอาตัวคนร้ายนั้น ท่านจะปรับไหมมันเต็มอัตราและให้ไซหนี้ท่านอันเสียผู้ร้ายซึ่งเอานันเท่าใด ท่านจะให้ไซจูงสินโทษที่ถืออุเบกษา) ซึ่งความในมาตรานี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าการถือ “อุเบกษา” เป็นการกระทำขัดต่อคำสั่งของพระมหากษัตริย์แล้วยังแสดงให้เห็นว่าสังคมสมัยสุโขทัยให้ความสำคัญกับการที่คนในชุมชนจะต้องช่วยกันตรวจตราระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำผิดขึ้นในชุมชน และถือเป็นหน้าที่ของทุกคนในชุมชนที่ต้องช่วยกันระแวดระวังปกป้องบ้านเมืองด้วย

เมื่อวิเคราะห์กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบทประกอบกับการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัยแสดงให้เห็นว่า สุโขทัยมีลักษณะเป็นสังคมโบราณ เป็นสังคมแบบรวมหมู่ที่คนในสังคมมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด คนในสังคมจำเป็นต้องช่วยกันสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ลักษณะการปกครองในระบอบกษัตริย์ประกอบกับคติความเชื่อที่ว่ากษัตริย์คือ “เทวราชา” ผู้ปกครองจึงมีอำนาจอันชอบธรรมในการตรากฎหมายหรือสั่งให้ตรากฎหมาย คำสั่งของพระราชหรือพระมหากษัตริย์ซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายนี้จึงเป็นวาจาสิทธิ์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไข ประกอบกับรูปแบบของกฎหมายที่จารึกลงบนแผ่นศิลารูปใบเสมาที่นอกจากจะเป็นการเผยแพร่กฎหมายที่คล้ายกับการเผยแพร่ศาสนาแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่ากฎหมายนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องถูกลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังที่มีกำหนดไว้ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ แต่ถ้าผู้ใดปฏิบัติปฎิบัติชอบปฏิบัติตามคำสั่งของกฎหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็คือคำสั่งของพระราช ชีวิตของบุคคลผู้นั้นก็จะเจริญรุ่งเรือง

ส่วนการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกหลักนี้แสดงให้เห็นการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิด 4 ประการ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้ ในด้านกลวิธีการเลือกใช้ศัพท์เพื่ออ้างถึงผู้กระทำผิดและบรรยายการกระทำ ความผิดแสดงให้เห็นการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิด 3 ประการ ได้แก่ 1. ผู้กระทำผิดคือผู้ที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย พิจารณาจากการใช้คำเช่น “คโมย” (ขโมย) อ้างถึงผู้กระทำผิด และใช้คำว่า “ลกก” (ลัก) บรรยายพฤติกรรมกระทำความผิด ประกอบกับการ

ใช้คำเช่น “คนม่นอันละเมอส...” (คนม่นอันละเมิด...) อ้างถึงผู้กระทำผิด และใช้คำว่า “ละเมอส” (ละเมิด) “อุเบกษา” (อุเบกษา) และ “บ...” (ไม่...) บรรยายพฤติกรรมกรรมการทำความผิด 2. ผู้กระทำผิดคือบุคคลอันตราย พิจารณาจากการใช้คำเช่น “ผู้ร้าย” (ผู้ร้าย) ประกอบเป็นคำเรียกผู้กระทำผิด และการใช้คำเช่น “ถือหอกดาบตราบเครื่องเหล็กใหญ่โต” (ถือหอกดาบตลอดจนเครื่องมือเหล็กใหญ่โต) บรรยายพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่ามีการถืออาวุธ 3. ผู้กระทำผิดคือผู้สนับสนุนให้เกิดการทำความผิด พิจารณาจากการใช้คำเช่น “เพื่อน” (เพื่อน) หรือ “ผู้ช่วยคโมย” (ผู้ช่วยขโมย) อ้างถึงผู้กระทำผิด ส่วนในด้านการใช้ประโยคเพื่อสื่อความหมายทั้งการใช้ประโยคคำสั่งและการใช้ประโยคแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข แสดงให้เห็นการสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดว่า ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์

เมื่อพิจารณาภาพแทนผู้กระทำผิดที่ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาทั้งการเลือกใช้ศัพท์และการใช้ประโยค ประกอบกับกระบวนการผลิตตัวบทที่ผู้ผลิตคือผู้ปกครองสูงสุดในสังคม และการเผยแพร่ตัวบทที่จารึกกฎหมายไว้บนแผ่นศิลารูปใบเสมาตลอดจนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัยที่นับถือศรัทธาในศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นการประกอบสร้างภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรในภาพกว้างว่า “ผู้กระทำผิดคือคนที่ไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์” และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นถึงลักษณะพฤติกรรมที่สื่อถึงการไม่เคารพยำเกรงพระมหากษัตริย์ว่าคือการเป็นคนที่ไม่เกรงกลัวกฎหมาย เป็นบุคคลที่กระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็คือคำสั่งของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการทำความผิดด้วย โดยบุคคลเหล่านี้นับเป็นบุคคลอันตราย ซึ่งกฎหมายจำเป็นต้องลงโทษบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวเพื่อรักษาความสงบสุขของบ้านเมือง และประการสุดท้าย การที่ตัวบทกฎหมายฉบับนี้ถูกจารึกลงบนแผ่นศิลาและน่าจะถูกตั้งไว้ในที่สาธารณะกลางชุมชน (สันนิษฐานจากตำแหน่งที่หลักศิลาถูกขุดค้นพบ) ยังแสดงให้เห็นจุดมุ่งหมายของการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นว่า ต้องการประกาศให้สังคมได้รับทราบโดยทั่วกันถึงคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ เป็นคนดีของสังคม และคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ใช่คนดีของสังคม เพื่อให้ทุกคนรับทราบและปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ เพื่อสังคมจะได้มีความสงบสุข

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาพแทนผู้กระทำผิดในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจรซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในอาณาจักรสุโขทัยอาจยังไม่ครอบคลุมลักษณะของผู้กระทำผิดกฎหมายในสมัยสุโขทัยทั้งหมด ผู้ที่สนใจศึกษาลักษณะผู้กระทำผิดกฎหมายในสมัยสุโขทัยอาจพิจารณาศึกษาภาพแทนผู้กระทำผิดที่ปรากฏในจารึกสุโขทัยหลักอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเป็นบทบัญญัติกฎหมายโดยตรง เช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (ศิลาจารึกหลักที่ 1) ร่วมด้วย หรืออาจพิจารณาศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของผู้กระทำผิดที่ปรากฏในกฎหมายฉบับอื่นในช่วงเวลาเดียวกันเช่นมั่งรายศาสตร์หรือกฎหมายพระเจ้ามังรายซึ่งเป็นกฎหมายของอาณาจักรล้านนาก็อาจทำให้เห็นภาพความคิดความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลที่สมควรต้องถูกลงโทษในยุคสมัยสุโขทัยว่ามีลักษณะเช่นใดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การที่บทความวิจัยเรื่องนี้นำเสนอเพียงผลการศึกษาภาพแทนผู้กระทำผิดในจารึกกฎหมายลักษณะโจรเท่านั้น ยังไม่มีการแสดงให้เห็นพัฒนาการของภาพแทนผู้กระทำผิดซึ่งเชื่อมโยงกับสังคมปัจจุบันเท่าใดนัก จึงถือเป็นการศึกษาทางกรรมร่วมสมัยเพียงสมัยเดียว (synchronic study) ผู้ที่สนใจผลการศึกษาภาพแทนผู้กระทำผิดในนากรรมกฎหมายไทยเชิงเปรียบเทียบสมัย (diachronic study) สามารถติดตามอ่านได้ในวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย”

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ศึกษานิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนผู้กระทำผิดในกฎหมายไทย” ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

References

- Changkhwanyun, P. (1986). *The political sciences in Manu Dharmasastra*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Hall, S. (2007). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage in association with the Open University.
- Kraipakorn, D. (2016). Crimes in Thai Folk Literature in the Era of King Chulalongkorn and King Vajiravudh (1868 - 1925). *Journal of Thai Studies*, 1(1), 110 - 130. (In Thai)
- Legal inscription on thief's characters. Retrieved 1 February 2015, from http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_detail.php?id=118. (In Thai)
- Maneepakorn, P. (2007). *General Knowledge of Laws*. Bangkok: M. T. Press Limited Partnership. (In Thai)
- Munrat, T. *The Twelve Tables Law*. Retrieved 25 February 2020, from https://www.baanjomyut.com/library/global_community/05_2_2.html. (In Thai)
- Panpothong, N. (2013). *Linguistically Oriented Critical Discourse Analysis: Approaches to Analysing in Thai Discourse*. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Pongsripiyan, W. (2011). "Legal inscription on thief's characters." *Handout at the meeting titled Sukhothai History and historical evidence*, Lotus Pang Suan Kaew Hotel, Chiangmai, Thailand. September 10. (In Thai)
- Pongsripiyan, W. (2012). Legal Inscription on Thief's Characters. In *100 Ēkkasān Samkhan: Sapphasāra Prawattisāt Thai; lamdaphī* 1. Bangkok: Thailand Research Fund. (In Thai)
- Pongsripiyan, W. (2004). The Importance of "The Three Seals Code: Mirror of Thai Society". In Pongsripiyan, W. (ed.), *The Three Seals Code: Mirror of Thai Society*. Vol.1. Bangkok: Thailand Research Fund. (In Thai)
- Phratheprattanasuthi. (2014). Equanimity in Buddhism [Karn Ploi Wang Bon Sen Thang Hang Phra Phuttha Satsana]. *Journal of Nakhonratchasima College*, 8(1), 65 – 73. Retrieved 28 December 2020 from http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2557Vol8No1_9.pdf. (In Thai)
- Royal Institute of Thailand (2007). *Three Seals Code: Royal Institute Edition [Kotmai tra sam duang: chabap ratchabandittayasathan]*. Bangkok: Royal Institute of Thailand. (In Thai)
- Royal Institute of Thailand (2011). *Royal Academy Dictionary 2011*. Retrieved 28 December 2020 from <https://dictionary.orst.go.th/>. (In Thai)
- Suroj, S. (2014). Social Crime. in *Criminal Law 1: general principals, unit 1 - 7*, pp. 33 - 94. Nonthaburi: School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- The Fine Arts Department. (2020). *The History of Sēmā*. Retrieved 24 February 2020, from <https://www.finearts.go.th/>. (In Thai)
- The Manu Dharmasastra in Mon versions. (1996). Thianpanya, P. (translate in Thai). In *A comparative study of Sanskrit and Mon versions of the Manu Dharmasastra*, (Appendix). Master Thesis, Department of Oriental Languages, Silpakorn University, Thailand. (In Thai)
- The Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre. (2020). *The inscriptions in Thailand*. Retrieved 24 February 2020, from https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/detail/177_. (In Thai)
- Thianpanya, P. (1996). *A comparative study of Sanskrit and Mon versions of the Manu Dharmasastra*. Master Thesis, Department of Oriental Languages, Silpakorn University, Thailand. (In Thai)